EMEK

SOSYALİST DEVRİM NEDİR

7

AZITAN SAĞ KARŞISINDA DAĞINIK SOL

BEHİCE BORAN

Son Kayseri olayları üzerine beni çok düşündüren ve canımı sıkan şey, «Bu gidişin sonu ne olacak?» sorusu kadar, hatta ondan da daha fazla, «İlericilerin, sol kanadın bu durumu ne?» sorusu oldu. *İlericiler, sollar, sosyalistler, gericiler* kadar bile örgütlü, hareketli, mücadeleci olmazlarsa (aslında çok daha fazla böyle olmaları gerekir) dillerden düşürülmeyen *anti emperyalist, milli* bağımsızlıktan ve Anayasa'dan yana mücadele nasıl kazanılacak, düzen emekçi halk kitlelerinden yana nasıl değiştirilecek?

Tepkilere bakıyorum : Suçlayıcı bildiriler, demeçler, yazılar ötesine geçmiyor. Bir taraf, işbirliği, güçbirliği, feodal kalıntı ağalardan ve işbirlikçi sermayeden gayri bütün milli güçlerin birlikte mücadelesi edebiyatını dillerinden düşürmedikleri halde asıl mücadelelerini sol içindeki sosyalistlere karşı veriyor. Bu mücadeleyi fikir düzeyinde yapsalar neyse. Sol hareketlerde fikir mücadelesi, hem de sert ve kesin mücadele olur ve bu bir sıhhat alâmetidir, meram, sorunlara açıklık getirmek, Türkiye için en doğru yolu bulabilmek olursa. Ama öyle olmuyor. Tezyif ve tahkirler, iftira ve yalanlarla yürütülüyor bu kampanya. Ve sonuç, güçbirliği değil, güçlerin bölünmesi, dağılması oluyor, gericilerin ekmeğine yağ sürülüyor.

Bir başka taraf, TİP yönetimi, ise olaydan iki gün sonra bir demeçle yetiniyor. Oysa Kayseri TİP il merkezi de tahrip edilmiş, ertesi gün de Şarkışla TİP merkezi saldırıya uğramış. Bu saldırıları yapanları, *yaptıranlara şikâyet etmekle iş* biter mi? Anlaşılan, «Aman seçim öncesidir, fazla dırıltı çıkmasın» gibi bir düşünceyle hareket ediliyor. Oysa *bilinen bir gerçektir ki, ne kadar sinilir*, geri çekilinirse, karşı taraf o kadar tecavüzü artırır, tepesine biner insanın. Bir parti olarak kanunlara saygılı olmak, kanun sınırları dışına çıkmamak ayrı şey, Anayasa hak ve hürriyetlerine sahip çıkıp onları kullanarak kanunları çiğneyen saldırgan gericilerin karşısına fiilen çıkmak ayrı şey. Örneğin, 1965'de Bursa kongresi gericilerin saldırısına uğrayıp partili arkadaşların canına kastedildikten bir hafta sonra Parti Bursa'nın burnunun dibindeki Yalova'da kongre yapmıştı. «Aman yine olaylar olur, toplantıyı erteleyelim» düşüncesi kimsenin aklından geçmemişti. Partililer o toplantıya, kanunlara riayetkâr olma, ama kanunsuz saldırılar tekrarlandığı takdirde de meşru nefis müdafaasında bulunmak azim ve kararıyla gitmişti. Bunu anlıyan karşı *taraf* kılını bile kıpırdatamamıştı.

Gericilerin saldırı olayları karşısında basında öteden beri görü*len bir üçüncü tepki, «Bu böyle* gitmez. Gericiler ve onları destekleyen, kışkırtan iktidar kendi kuyularını kazmaktadırlar. Türkiye'de bu gidişe «dur» diyecek kuvvetler vardır ve bir gün dur denecektir,» mealindedir. Ama burada da benim aklıma şu soru geliyor : Bizlerin, yani tüm Atatürkçülerin, ilericilerin, solların, sos*yalistlerin bugünden «Dur» deme çiz*gisinde yapabileceğimiz bir şeyler yok mudur? Emekçi halka, «Anayasa hak ve hürriyetlerine sahip çık, onları kul*lan, toprak reformu için, tefeciliğin* önlenmesi için, tütün sorunu v. b. için mitingler düzenle, yürüyüşler yap,» diyoruz. Peki, önce bizlerin Anayasa hak ve hürriyetlerini kullanarak «Gericiliğe dur!», «Türkiye Endonezya değildir!» mitingleri, yürüyüşleri tertiplememiz gerekmez mi? Halka verdiğimiz talkını önce bizler uygulamaya geçsek nasıl olur? Son gençlik olayları, boykotlar ve işgaller biçimini alması dolayısıyla, sol kanatta tartışmalara, eleştirilere yol açtı. «Anarşizmdir, iktidarın kasıtlı kışkırtmaları, ajanları vardır,» yollu sözler edildi ve bu hareketlerle ilgilenilmedi. (Oysa bu kadar geniş ve sürekli öğrenci hareketleri kışkırtmalarla izah olunamaz, anarşist eğilimle suçlanıp ihmal edilemezdi. Gençlerle mutlaka bir diyalog kurulması, sorunların bir*likte tartışılması*, olumsuz eğilimler görülüyorsa bunların olumlu yöne dönüştürülmesi için azimli ve ısrarlı çaba gösterilmesi gerekirdi). Ama Kay*seri olaylarına karşı aktif bir ilgi gös*termemek için hiç bir sebep ileri sürülemez. TÖS izinli, kanunsal bir

toplantı yapıyordu. Dükkânları basılıp harap edilen vatandaşlar meşru yayınları satarak kanun teminatı altında hayatlarını kazanıyorlardı. (Nerede kaldı Demirel'in meşrû ticaret, meşrû kazanç savunuları?). TİP İl merkezi, kanun teminatı altında bir partinin kanuni il örgütünün çalışma yeriydi. Saldırıya uğrayanlar yüzde yüz kanun tarafında, saldıranlar yüzde yüz kanunsuzluk tarafında idiler. Böyle bir olay karşısında dahi ilericiler, sollar, sosyalistler — aralarındaki tartışmalar, kavgalar mahfuz kalarak — gericilere karşı ortak etkin bir tepkide bulunamazlarsa, ne zaman, nerede bulunacaklar? Zaten işbirliği, güçbirliği demek, aralarında ayrılıklar bulunanların bazı temel ortak noktalarda birleşebilmeleri demektir. Ayrılıklar yoksa, esasen işbirliği, dayanışma söz konusu olmaz, hepsi aynı hareket ve örgüt içinde olurlar.

Düşünüyorum: Kayseri'de bir «Anayasayı Savunma», veya «Gericiliğe Dur» mitingi ve yürüyüşü yapmak için Kayseri'ye gitmek «zahmeti» ne katlanacak kadar yeter sayıda ilerici, sol, sosyalist yok mudur bugün Türkiye'de? Fazlasıyla vardır. Ama bu girişimi üstlenecekler, düzenliyecekler yok, veya varsa da hareketsiz kalıyorlar. Kayseri'de olmazsa bir başka merkezde, daha büyük bir merkezde de yapılabilir. Sorun kapanmış değildir, gericilerin saldırıları iktidarın himayesinden ve sol kanadın hareketsizliğinden daha da cesaretlenerek devam edecektir.

Gericilere, Anayasa dışı hareketlere karşı en bilinçli, örgütlü, disiplinli ve en cesur mücadeleyi vermek, işçi sınıfı partisine, TİP'e düşer herkesten önce. Bildiri yayınlamak, demeç vermek, iktidarı suçlamak yeterli değildir gericilerin gemi azıya aldıkları bugünde. Böyle sinmiş, hareketsiz bir tutum oy da getirmez Parti'ye. Halkın, Parti'nin mücadele gücüne, cesaretine inanması gerekir. Hep biliyoruz, TİP'e yatkın olan halkın bile temel bir tereddütü var: İktidara gelmeden önce hep vaat ediyorlar, ama geldikten sonra sözlerini tutmuyorlar. Bu Parti dediklerini yapar mı, yapabilir mi? Şimdiden, «Bu Parti başka parti. Bu Parti yiğit, becerikli, sözünün eri bir parti» inancı yaratmalıyız emekçi kitlelerde.

Başta Parti olmak üzere, bütün ilerici kuruluşlar bu yolda çabalara girişmekle yükümlüdürler. İlericiliğin en önemli belirtilerinden biri de faşizm özentilerine karşı, demokratik hakların mücadelesini vermek ve demokratik ortamı ilerletmektir.

Sonra, partili, partisiz biz sol, sosyalist aydınlar da görevimizi yapmıyoruz gereğince. Emekçi kitlelerin egemen sınıflarca, yobazlarca şartlandırılmış durumundan, kitlelerin yeterince hızlı bilinçlenmediğinden yakınıyoruz. Ama kitleler, bilinçli kadroların halk içinde ve halkla birlikte sürekli ve azimli çalışmalarıyla bilinçlenir ve örgütlenip ülke hayatında etkin bir politik güç haline gelebilir. «Halkı bilinçlendirip örgütleyerek seçim yoluyla sosyalist bir iktidarın gerçekleşmesi uzun, yavaş bir süreç» diye düşünenler; veya, «Egemen sınıflar aslâ iktidarı elden bırakmazlar, Amerika'da sosyalist bir iktidara müsaade etmez» düşüncesiyle, veya «Azgelişmiş ülkelerde sosyalizme bu yoldan gidilemez» kanısıyla başka *çözüm yollarının gerçekleşebileceğini* hesaplayanlar, esasen halk kitleleri arasında böyle bir çalışmayı lüzumsuz görüyorlar. Türkiye'nin şartlarında, Anayasa çerçevesi içinde iktidara gelmenin mümkün olabileceğine inananların bir kısmı ise, gittikçe, kitleleri bilinçlendirip örgütlemek, Anayasa hak ve hürriyetlerine sahip çıkartıp politik mücadeleye sokmak işini bir kenara iteleyerek, her ne pahasına oy toplama kaygusuna düşüyorlar, oyları artırmanın yüzeysel çare ve yollarını arıyorlar. Ve gitgide, sanki TİP de öbür partiler gibi oy toplayıp, öbür partiler gibi kolayca iktidara gelebilirmiş gibi bir hava yayılıyor ortalığa. Oysa Anayasa çerçevesi içinde seçimlerle iktidara gelmeyi ön görmek, bu işin kolay olacağı demek değildir. Sadece programı ile, iktidara geldiği zaman köklü dönüşümler yapmayı öngörmesiyle değil, örgütlenmesi ve çalışmasıyla da TİP başka partilerden, burjuva partilerinden farklı olmak zorundadır. Halk kitleleri içinde sistemli, sürekli, bilinçli çalışmalar yapmak; millî bağımsızlıktan ve Anayasa'dan yana, sömürücü egemen sınıflara ve ağababaları Amerikaya karşı sürekli ve cesur mücadele vermek durumundadır. Sadece bildiriler, demeçler, radyo konuşmaları ve arasıra Anadolu gezileriyle bu iş olmaz. Bunlar yapılır, ama yeterli değildir. Sekiz yıllık, objektif şartların gerektirdiği genişlemesine bir büyüme ve memleket yüzüne yayılma aşamasından sonra sağlam örgütlenme ve eylem içinde eğitimin yanı sıra, eyleme ilişkin ve eyleme dönük daha teorik eğitim sorununu Parti önemle gündemine almak ve baş sorun olarak almak zorundadır bugün. Bu sorun ciddiyetle ele alınıp çözüm rayına oturtulursa ve de Parti gericiliğin saldırılarına, bütün Anayasa dışı hareketlere karşı Anayasa hak ve hürriyetlerini kullanarak direnirse, etkin mücadeleye geçerse, hem sosyalist hareket sağlam temellere oturtulmuş olur, halk kitlelerine malolur, hem de oylar sağlam bir şekilde artar.

Bugün genellikle, sosyalizm için çalışmak bir «ek görev» gibi yapılmaktadır. Günün yirmidört saatinde sosyalizmi düşünmek ve sosyalizm için çalışmak bir insanın hayatını biçimlendiren ve hayatına yön veren bir kural haline geldiği zaman gerçekten sosyalist olunur. Türkiye'de sosyalist hareketin bir talihsizliği, aydınlar ve emekçiler arasından bu nitelikte kadrolar örgütlenme ve politik mücadele eylemi içinde yeterince yetişmeden, hareketin birden yurt çapında yüzeysel genişlemesi olmuştur. Bu hızlı yayılma, örgütün ve örgüt kadrolarının sosyalist niteliğini gerçekleştirme açısından kontrol altında tutulamamıştır ve halâ da tutulmak gereği duyulmamaktadır. Mahalli örgütlerde yer yer bilinçli, cesur, mücadeleci, «günün yirmidört saatinde sosyalist» arkadaşlar vardır. Genç aydınlar arasında da geçim, kendine bir kariyer yapma gibi sorunları arka plâna atıp sosyalizm için çalışmayı hayatlarının çilesi ve sevinci yapacak gençler yetişmektedir. Geleceğin umudu, bu yeni oluşan sosyalist kuşakla yeni yeni gerçekleri görmeye başlayan işçi - emekçi kitlelerin kenetlenmesindedir. Sağlam örgütlenme - eğitim - politik eylem sorunu ciddiyetle ele alınıp çözüm rayına oturtulduğu gün bu umut gerçekleşme yoluna girecektir.

Devrimci Öğretmenle

Y. ZİYA BAHADINLI

DEVRİMCİ ÖĞRETMENLER BİRLEŞİNİZ

Kayseri olayı, Kayseri'ye özgü bir olay değildir. İstanbul'da, İzmir'de, Çorum'da, Erzurum'da da olabilir ve olmuştur. Bugün Türkiye'nin herhangi bir yerinde, hâkim sınıf ve iktidarlarının uzun bir süredir örgütlediği topluluklarıı sokağa dökerek vahşetin, barbarlığın örneklerini vermek her zaman olağandır ve bir an meselesidir. Bu türlü olaylar Osmanlı döneminde de vardı, bugün de vardır. Çünkü gerekçe değişmemiştir: «Hâkim sınıf çıkarlarına gölge düşürmemek.» Ve bu gerçeğin üzerine geçirilen zarf renkli ve parlaktır:

«Allah - Muhammet aşkına», «din uğruna»...

Kayseri olayı karşısında niçin AP ile CHP'nin tutumları pek farklı değildir? Bu parlak zarfın içinde iki ve benzeri partilerin sınıf felsefelerinin müşterek imzalı belgeleri saklıdır.

Hâkim sınıfların ve iktidarlarının varlığı, Kayseri olayındaki ilkçağ barbarlığının zaman zaman hortlamasına bağlıdır. Bu türlü hortlaklar, onların hayat meleklerdir.

Çamur yerine krema yiyen bir solucan hiç görülmüş müdür?

İlkellik, barbarlık, yobazlık Türkiye burjuvazisinin yapı harcında birer **«malzeme» dirler.** Ve Allah - Muhammet, cami, imam - hatip okulu, yüksek islâm enstitüsü, kuran kursu, bir araçtır. Bu kurumlardan olanlar, bir kısım esnaf, bir kısım partili birer figürandır. Vali, emniyet müdürü, polis ise ayda bir miktar parayla birer **«makam»** karşılığı hizmet gören emir kullarıdır.

Türkiye'de uzun bir süredenberi Kayseri benzeri olaylar olagelmektedir, ve sayısı yüzleri bulmuştur. Bunların hiçbirinde bir fabrikatör, bir ithalâtçı bir tüccar bulunmuş mudur?

Müşterek slogan : **«Komünistlere ölüm», «Allah - Muhammet aşkına», «Müslüman değil misin?»**, (şimdi de bir yenisini eklediler : **«Endonezya kadar yok muyuz?»**) çığlıkları... AP'liler, imam - hatipliler, vali - polis işbirliği... Kimi yerde vurma, kimi yerde yakma, kimi yerde boğma... Ve camilere, imam - hatip okuluna ve benzeri yerlere bombe...

Bunların amacı çok açık ve basittir :

Türkiye'de çöreklenmiş bir hâkim sınıf vardır. Bu sınıf kelimenin tam anlamiyle yaşamak istemektedir, bütün müesseseleriyle. Kim karşı gelirse gözönün yaşına *bakılmıyacaktır : Vurulacak,* yakılacak, boğulacak, çırılçıplak yerlerde sürüklenecek, ve vahşetin her türlüsü uygulanacaktır. Bütün bunlar da din uğruna yapılacaktır.

HÂKİM SINIFLARA KARŞI

Kimdir bu başkaldıranlar?

Namuslu ve yürekli herkes. Devrimci kuruluşlar, işçiler, köylüler, aydınlar. Öğretmenler, öğrenciler, savcılar, yargıçlar, askerler ve bütün emekçiler, emekten yana olanlar...

Kayseri olayında hükümet teşvikçi, devlet seyirci kalmıştır.

Bugü n Türkiye'de hiçbir kimsenin hayatı güvenlik içinde değildir. Ve güvensizlik, saldırıya uğrama korkusu kadar, can sıkıcı bir durum yoktur yeryüzünde...

Kayseri olayı, öğretmenlere yapılan saldırının ilki değildir. Basına yansıyan ya da yansımıyan pek çok saldırı hatırlarız.

Bu saldırılar öğretmen Ayşe'ye, *Ahmet'e değildir. Öğretmenin* kökenine, yapısına, söylediğine ve birlik oluşuna karşıdır.

Türkiye'de 130 bin civarında öğretmen vardır. Rahatlıkla söyliyebiliriz, tümü de halk çocuğudur, emekçidir. Ne var ki, sınıf yapısı ve işçiliği bakımından bir araya gelmeleri kolayca mümkünken değişik adlar altında bölük - pörçük olmuşlardır : Türkiye Öğretmenler Sendikası, Türkiye İlkokul Öğretmen Sendikaları, Türkiye Teknik Öğretmenler Sendikası, Asistanlar Sendikası, İlköğretim Müfettişleri Sendikası vb. gibi.

SENDİKA VE DEVRİMCİ MÜCADELE

Sendika kısaca, sınıflı toplumlarda hâkim sınıflara karşı emekçi sınıfının birleşerek sömürüye karşı mücadele etmesi ve sınıfının iktidarının kurulmasına hizmet etmesi demektir.

Türkiye bir sınıflı toplumdur. Burjuvaziyle emekçi sınıflar arasında derin bir uçurum vardır.

Öğretmen kökeni ve yapısı bakımından emekçi sınıfındandır. Kurduğu örgüt de elbette bir sınıf *mücadelesin aracıdır. Türkiye Öğ*retmen Dernekleri Federasyonunun sendikayla birleştirilmesi, öğretmenlerin sınıf bilincine vardıklarının güzel bir belgesidir. Bir zamanlar ısrarla sendikayı **«partilerüstü bir kuruluş»** olarak *gösterirken bugün bundan vaz*geçmeleri öğülmeğe değer bir davranıştır.

Memnunlukla görmekteyiz ki, adlarını saydığım öğretmen sendikaları sınıf bilincine ulaşmış ve yöneticileri yoluyla mücadelelerinin *biçimini, nedenini halkoyuna* açıkça duyurmağa başlamışlardır.

Örneğin TÖS Genel Başkanı Fakir Baykurt son kongrede şunları söylemiştir :

«... Bugün dört haneli bir Anadolu köyünden, bize çok uzak olan Brezilya başkentindeki gecekondulara kadar milyonlarca değil, milyarlarca insan, dün ve önceki gün hiç görmediğimiz kadar yoğun bir sömürü altındadır. Bu sömürü «yeni emperyalizm» in sömürüsüdür.»

«... Devrim, tarihsel koşulların olgunlaştığı dönemlerde olur. Tarihsel koşullar olgunlaşmamışsa devrim olmaz. Bugünkü durum, tarihsel koşulların iyice olgunlaştığını göstermektedir.»

«Özünde sömürücülük olmayan sosyalizmi kuran ve kurmağa başlayan ülkelerin sayısı artmaktadır. Bir yanı feodalizmin geri kalıntıları içinde, bir yanı kapitalizmin sömürüsü altında cansız ve kansız düşmüş olan Üçüncü Dünya Ülkeleri uyanmakta ve örgütlenmektedir...»

«Bütün bunların ortaya koyduğu yargı şudur : Dünyada bir *mevsim değişikliğinin tam eşiğin*de bulunmaktayız. Dünya bugünkü üretim biçiminden, daha ileri bir üretim biçimine geçecektir. Köleciliğe kıyasla derebeylik, derebeyliğe kıyasla kapitalizm, kapitalizme kıyasla sosyalizm birer *ileri üretim biçimidirler. Eskiyen*, dönemini dolduran gider, yenisi gelir. Bütün bilimlerin anası olan tarihin kuralı budur. Bağımsızlıkçı, demokratik ve uyandırılmış halkın özgür kararına dayanan sosyalizme açık olan Anayasamıza kızanlar : *«Türkiye sosyalist o*lacaktır» denildiği zaman cin ifrit kesilenler, boş yere çırpınmaktadırlar. Onların dediği değil, tarihin dediği olacaktır. Yalnız Türkiye değil bütün dünya sosyalist olacaktır...»

«Sınıflı bir toplumda ve dünyada kimden yana olduğumuzu saptamak bizim için zor değildir. Biz işçiden, işsizden ve köylüden yanayız. Biz topyekûn sömürülen halktan yanayız. Bunun için de devrimciyiz. Devrimci olmanın ilk koşulu budur. Biz öğretmeniz, devlet memuruyuz, ama egemen sınıfların uşağı ve çocuk avutucusu değiliz...»

BİR BAŞKA DEVRİMCİ SENDİKA

Türkiye İlkokul Öğretmen Sendikası Federasyonu Genel Başkanı Kenan Keleş de Trabzon'da genel kurulu açış konuşmasında şöyle diyordu :

«... Türkiye, milli servetleri dışa akan, geri bırakılmış bir ülkedir. Millî gelir dağılımı adaletsizdir.

Birleşiniz!

Halkımız yoksul ve perişandır. İhracat hiçbir zaman artmamakta ve bu yüzden döviz kaynaklarımız kurumaktadır. Böylesine bir düzende meslekdaşlarımıza koparacağımız ekonomik olanaklar kısırdır. Burada takip edilecek yol, bu gayrimilli gidişe karşı milli bir iktisadi politikaya gidecek devrimci güçlerle güçbirliği etmektir...»

«... Bugün artık demekçilik yapmıyoruz. Fiilen savaşarak, geri bırakılmış olan ülkemizin koşullarını değiştirip, haklarımızı çatır çatır alacağımız bir döneme girmiş bulunuyoruz...»

«... Biz Türkiye - İlksen olarak öğretmenlerimizin mutluluğunu, bütün halkımızın mutluluğunda görüyoruz. Millî gelirimiz artmamışsa, petrollerimiz, madenlerimiz yurt çıkarlarına uygun olarak işletilmiyorsa böylesi bir ülkede bütün çalışan insanlara birşey düşmiyeceği gibi öğretmenlere de kazandırılacak fazla birşey yoktur. Görüşümüz odur ki, yeraltı ve yerüstü bütün servetlerimiz *halkımızın çıkarlarına dönük olarak* millileştirilmelidir. Bütün topraklar bir toprak reformuyla üzerinde çalışan insanlara verilmelidir. Bankacılık, sigortacılık ve dış ticaret halkın çıkarları yönünde halledilmelidir...»

Fakir Baykurt da, Kenan Keleş de yıllardır bu sendikaların genel başkanlarıdır. Yukarıya aldığımız sözleriyle 130 bin civarındaki öğretmenin aynı doğrultudaki görüşlerini dile getirmektedirler.

SINIF BİLİNCİ

Bir öğretmen milletvekili adayı, «**Meclise çok sayıda öğretmen girerse, Türkiye'nin durumu değişir**» diyordu. Yanılıyordu aday. Bugün Meclis'de 32 öğretmen milletvekili var. Bunların çoğunluğu (7'si köy enstitüsü mezunu) halk çocuğu olduğu halde hâkim sınıfların buyruğundadır ve sınıf değiştirmişlerdir. Kayseri olayını iki öğretmen (biri senatör, biri milletvekili) yönetmiştir. Yine Kayseri'de geçen yıl senato seçiminde TİP'nin mitingini basanların başında bir tarih öğretmeni bulunuyordu. Ve bu öğretmen, yıl sonu öğretmenler kurulunda, öğrencilere verilen notta, öğrencinin TİP'lilere taş atıp atmadığını ölçü almış, taş atanlar sıfır da alsa doğrudan sınıf geçirilmiştir.

Ben Meclise ilk girdiğim günlerde ilk tekmeyi köy enstitüsü çıkışlı bir öğretmen milletvekilinden yedim.

Öğretmen sınıf bilincine ulaşmadıkça, devrimci bir kafaya sahip olmadıkça mevcut düzenin bir emir kulu olmaktan öteye geçemez.

Sorun, öğretmenin, işçinin, köylünün, aydının gerçekten devrimci bir bilince varması ve örgütlenerek devrimin gereklerini *yerine getirmesidir.*

Sınıfının bilincine varan bir topluluğun birlikle çalışması, tek örgüt içinde toplanması pek doğal ve pek olumlu bir tarihsel davranış olacaktır. Kişi tek olarak güçsüzdür. Hele son yıllarda Türkiye'de beliren ve her an yakan, yıkan, yokeden bir vahşet ordusu biçiminde ortaya çıkan kapitalizmin ve emperyalizmin örgütlü uşaklarına karşı koymanın, giderek yoketmenin tek yolu birleşmektir.

Türkiye Öğretmenler Sendikası, Türkiye İlkokul Öğretmen Sendikaları Federasyonu, Türkiye Teknik Öğretmenler Sendikası ve diğer devrimci öğretmen kuruluşları!

Dünyaya gelmenin mutluluğu içinde,
İnsanca yaşanan,
Yabancısız, sömürüsüz,
Hastalıksız, karacahilsiz,
Geleceğine güvenli,
Ağasız, efendisiz,
Yobazsız, üçkâğıtçısız,
Toprakları, fabrikaları, denizleri, gölleri,
bankaları tüm halkın olan
Bir Türkiye istiyorsanız

B İ R L E Ş İ N İ Z ...

Yusuf Ziya BAHADINLI

İşçilere Karşı Jandarmalar

Çorum Özel İdaresine ait Linyit İşletmesinde çalışan ve ücretlerini alamayan işçiler linyit ocaklarında yönetimi ellerine almışlar ve 34 gün işletmeyi başarı ile yöneterek üretimi artırmışlardır.

Bu fiili ve haklı durum karşısında Çorum Valisi Celâl Güvenç, Ankara Muhafız Alayından bir yarbayın komutasında 50 kişilik jandarma müfrezesi getirterek, işçiye karşı jandarmayı çıkarmıştır.

Vali Celâl Güvenç'in yazılı emrine dayanarak üç sendikacı ve 7 işçinin işine son verilmiştir.

İşçiler ise «Mücadelemiz haklıdır. Haklarımızı alıncaya kadar mücadele edeceğiz» demişler ve Valiliğin bu haksız - kanunsuz davranışını protesto etmek için linyit ocaklarına inmemişlerdir.

Sendika Başkanı Mehmet Kocatüfek, «Bir milyon lira alacaklıdır işçiler. Bizim karşımıza jandarma çıkaracaklarına ücretlerimizi ödesinler» demiştir.

Devrimci Öğrencilere Baskı

Son günlerde gelişen öğrenci hareketlerini durdurmak için AP iktidarı, CHP'den de icazet aldıktan sonra devrimci öğrencilere baskıyı artırmıştır.

İstanbul Üniversitesinde sınavları polis *nezaretinde yaptırmak* isteyen Rektör Egeli'nin yol açtığı olaylardan yararlanan AP iktidarı devrimci öğrenciler üzerindeki baskıyı daha da artırmış ve buna bağlı olarak gelişen diğer öğrenci hareketleri sonucunda yüze yakın devrimci öğrenci hapse atılmış, birçok öğrenci lideri hakkında da tevkif kararı çıkarılmıştır. Yakaladıkları öğrencileri yıldırmak için polis akla gelmeyen işkenceler yapmıştır.

Bu yıldırma hareketi bugünlerde değişik bir görünümde A.Ü. Fen Fakültesinde sürmektedir. Fakülte Yönetim Kurulu «Fakülte öğrencilerini boykot ve işgale sevk ve teşvik ettikleri» için, A. Ü. Fen Fakültesi Matematik Talebe Cemiyeti Başkanı ve FKF Genel Yönetim Kurulu üyesi Asuman Erdost ile FKF eski Merkez Yürütme Kurulu üyesi Adnan Celayir'in «Fakülteden büsbütün çıkarılmalarına» karar vermiştir.

Fakülte Yönetim Kurulu bu kararıyla, hem ifade ve savunmalarını almaksızın kanunsuz bir şekilde öğrenci atmanın hem de Ankara Üniversitesinde öğrenci atmanın ilk örneğini vermiştir.

Gerek siyasi iktidarın gerekse tutucu fakülte yöneticilerinin bu baskı ve yıldırma hareketleri devrimci öğrencileri kavgalarından döndüremeyecektir.

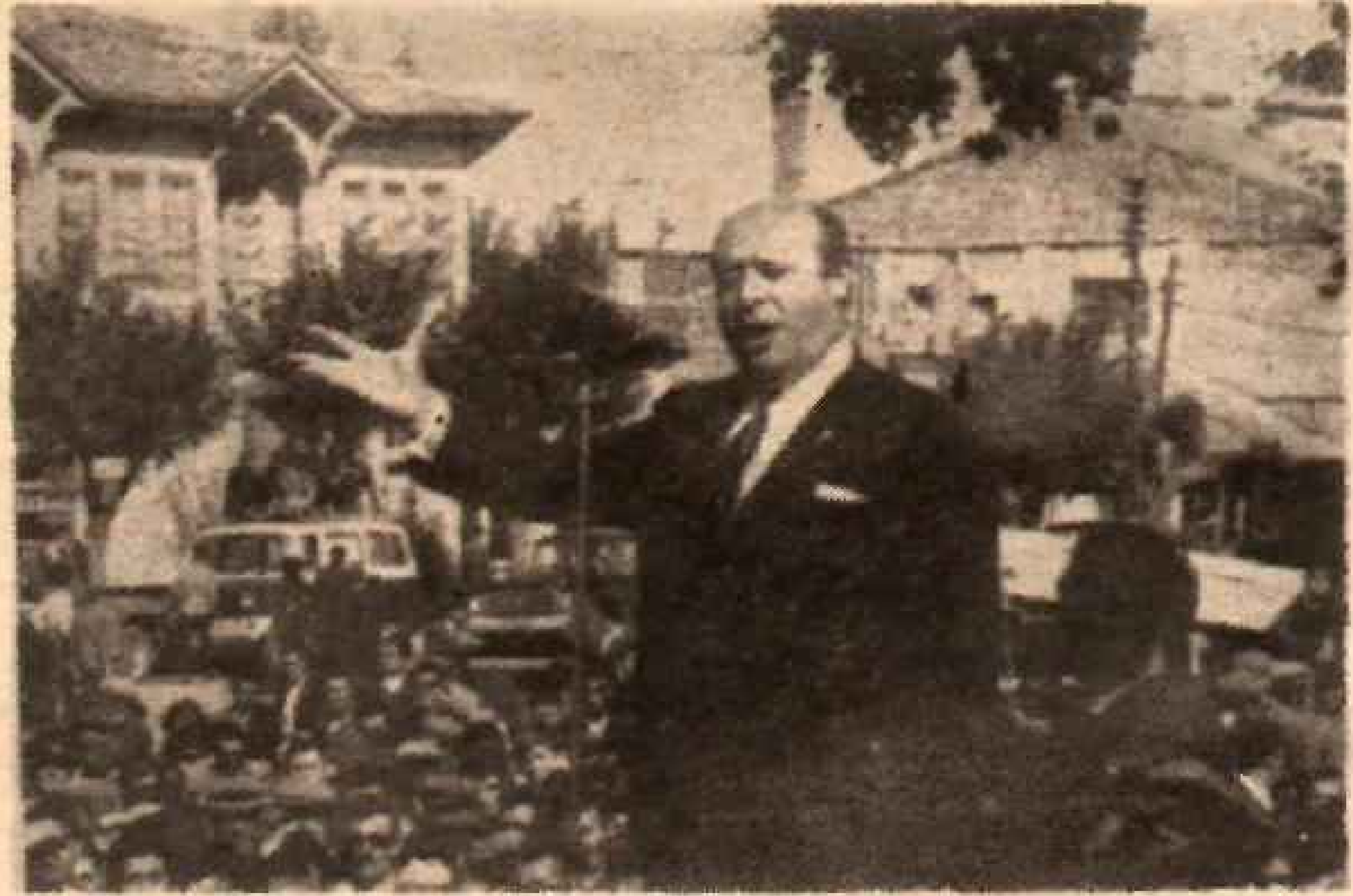
MEMURLAR ve İKTİDARLAR

ADİL ÖZKOL

Kesekâğıdı Yapılan Senet :

«Personel Kanununun mali hükümlerinin uygulanacağına söz veriyorum. Sözüm senettir.»

Süleyman Demirel 1966

Türkiye'de komprador - kapitalist iktidarlar Osmanlı devletinin ve tek parti devrinin halkı bezdirmiş olan memur tipine karşı ister muhalefette ister iktidarda olsunlar özel bir mücadele yürütmüşler ve güya katı bürokratik buzları halk lehine kırmışlardır. Fakat Kapitalizmin her aldatmacasında olduğu gibi burada da asıl kazançlı çıkan nüfuzları artan komprador - tefeci takımı olmuş, kırılan buzların suyu onların değirmenine akmıştır. Geçim sıkıntısının yanına etkilerinin azalması da katılınca memurların tedirginliği iyice artmış, ama iktidarlar buna fazla önem vermemişlerdir. *Zaten iktidarlar memleketteki randıman* yerine sandıktaki randımanla meşgul olduklarından memurları esas olarak otomatik vergi ödeyen mükellefler saymışlar, diğer taraftan, ihtiyaçları aşan kadrolar yaratarak buraları partilerinin militanlarına ikram etmişlerdir. Dün olduğu gibi bugün de iktidara sadık «eleri gelen» memurlara sonsuz imkânlar sağlanmaktan da geri kalınmamakta ek görevler sık sık Avrupa gezileri gibi ulufeler cömertçe dağıtılmaktadır.. Gerçekten, sayısı 200 ü bulmayan bir zümreye sağlanan büyük avantajlarla ortaya esaslı bir memur aristokrasisi çıkmıştır. Bu aristokrasi mensuplarının en belirgin özelliği iktidar partisinin «gözü kapalı bakan emri uygulayan» gönüldaşları olmalarıdır. Önemli bir tercih sebebi de Başbakanın okul arkadaşı veya herhangi bir sebebten mahremdaşı sıfatını taşımaktır. Böyle hizmet dışı düşüncelerle atanan ve çeşitli yollardan beslenen Aristokratların durumları, elbetteki sayıları 753.000 ni bulan ve % 82 si ayda 400 - 1000 T.L. kazanan memurların durumları ile aynı kaba konulamaz, ve aralarındaki çıkar çelişkisi ihmal edilemez. Nitekim bu aristokrat takımının Personel Kanununun uygulanmasını *engellemek için her çareye başvurduğu* kamu oyunca artık iyice bilinen bir gerçektir. Hernekadar Personel Kanununun uygulanmamasının esas sebebi mali imkânsızlık ise de üst kademe memurlarının direnişi de önemli bir engel teşkil etmektedir. Zira bunlar kanunun uygulanması ile ek görevlerini kaybetmek istememekte ve 15 - 16.0000 T.L. yı bulan aylık gelirleri ile oynayacak hiçbir tedbire tahammül göstermeyeceklerini her vesile ile belli etmektedirler.

Bu imtiyazlı istisnaların dışında memurların durumu yürekler acısıdır. Dağın ardındaki ümit olarak beklenen Personel Kanunu durmadan ertelenmekte, teselli diye verilen avanslar ise çoktan piyasa ağalarının dolgun cüzdanlarına intikal etmiş bulunmaktadır. İstanbul Ticaret Odası ile İstanbul Belediyesinin 1968 rakamlarını esas alarak birlikte hazırladıkları bir incelemeye göre 1959 dan beri ihtiyaç maddeleri fiatları ortalama % 200 arttığı halde bu devredeki memur maaşları artışı ortalama % 45 de kalmıştır. 1959 deki 3.80 kuruşluk beyaz peynir 11.30 T.L. ya, 52 kuruşluk kilo ekmek fiatı 115 kuruşa, ve 5.00 T.L. lık et 15.00 T.L. ya yükselmiştir. 1959 da bir liraya 270 gram beyaz peynir alabilen bir memurun eline bu bir lira yerine 145 kuruş geçmekte ve 145 kuruşa da ancak 140 gram peynir alabilmektedir. Yine 1959 da bir liraya 200 gram et alınabilirken 1968 de kasaplar 145 kuruşa yüz gram bile et vermemekte idiler. Aradaki 130 gram peynir ve 100 küsur gram et 1959 - 68 iktidarlarının kalkınma ninnileri arasında soyguncuların ceplerine gitmektedir.

Bu utanç verici adaletsizliği belirtmek için yeni rakamlara gerek yoktur. Sömürü düzeni apaçık sırıtmaktadır. 1968 in rakamları böyle iken 1969 da durumun daha da kötüye gittiğini manavdaki sebze ve bakkaldaki pirinç etiketleriyle karşılaşan herkes bilmektedir. Gittikçe bozulan ekonomik duruma bir de seçimler arifesinde verilmesi mutad tavizlerin piyasayı büsbütün kontrolsüz bırakmış olması eklenince piyasa ağalarının tombul parmakları memurların yamalı ceplerindeki hâkimiyet sahalarını bir kat daha genişletmişlerdir.

Gittikçe anlaşılmaktadır ki şimdiden sonrasından ümitli olmak için de hiç bir sebeb yoktur. Personel Kanununun mali hükümleri yürürlüğe konsa dahi maaş artışları şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da, daha hızlı artan fiatlarca yutulacaktır. Üstelik mali hükümlerin uygulanacağına dair de hiçbir işaret yoktur. «Mutlak çıkacaktır. Sözüm senettir» diyen Başbakanın üç yaşındaki ölü doğmuş vaadini tevil etmeye dahi lüzum görmemesi senedin değerini göstermektedir. İşte bu umursamazlıktır ki memurları büyük bir buhranın eşiğine getirmiştir. Memurlar Sendikası başkanının «Emekli Sandığını işgal ederiz.» tehdidinden durum anlaşılmaktadır. Bilindiği gibi Devlet Memurları Personeli Sendikaları Kanunu memurların haklarının korunması için fazla birşey getirmemekte ve sendika yöneticilerinin de hiçbir garantileri bulunmamaktadır. Yapılan bir araştırmanın ortaya çıkardığı üzere (1) memur sendikalarının üyelerine hukuki yardımlarda bulunmak ve konferanslar düzenlemek ötesinde fazla bir etkinlik imkânları yoktur. Değil grev yapmaları grev teşebbüs ve faaliyetlerini destekleyici davranışlarda bulunmaları bile yasaktır. İşçi Sendikaları ile işbirliği olanakları önlenmiştir. Nihayet asıl garibi Anayasanın 22 maddesinin açıklığına rağmen açık yerlerde toplantı ve gösteri yapmak hürriyetleri sendikaların elinden alınmıştır. İşte bu derecede teminatsız bir ortamda yükselen işgal tehdidi çekilen ızdırabın büyüklüğünü gösterir.

Bu tesbitler ışığında önemli olan memurların kabahatın yalnızca sözünü *tutmayan Başbakanda olmadığını unut*mamalarıdır. Memurlar bilmelidirlerki Türkiye'de bu düzen süregeldikçe hiçbir derdin çözülmesine imkân yoktur. Komprador - Kapitalist bir iktidarın memurlar meselesinde de yapacağı tek şey göz boyayıcı bazı tedbirler almak ve ancak ordu, üniversite gibi bürokrasinin en korktuğu kesimlerini tatmin etmekle yetinmektir. Her iktidar gibi AP iktidarı da mevcut kaynakları dayandığı sınıf ve tabakalar lehine kullanmak zorunluğundadır. Bütçeden çatır çatır özel sektöre aktarılan 700 milyon bunun bir örneğidir. AP'nin veya onun muhtelif derecedeki benzerleri olan öteki partilerin yeni kaynaklar yaratarak memurlara bu yoldan gelir sağlamaları da imkânsızdır. Böyle birşey yapmak için kompradorların - Yabancı şirketlerin ve ağaların el koydukları artık değerin yön değiştirmesi gerekirki bu da AP ile benzerlerinden bindikleri dalı kesmelerini istemek olur.

Demek oluyorki memurların meselelerinin çözülmesi Türkiye'de düzenin değişmesine bağlı bir meseledir. Diğer bir deyişle iktidardaki sınıfın değişmesine bağlı bir meseledir.

MEMURLAR VE EMEKÇİ SINIFLAR İKTİDARI :

Hayatları hiçbir teminat altında olmayan, çocuklarına kalem alamayan sofraları et görmeyen memurlar gittikçe yoksullaşmakta ve objektif durumları itibariyle emekçi sınıflara yaklaşmaktadırlar. Bir toprak ağası kazandığı her 300 liranın bir lirasını vergi olarak verirken bir memur 300 liradan 45 lira vergi vermektedir (2). Sahip oldukları sosyal değerler de komprador kapitalist iktidarın tutumuna karşı bazı üst yapısal tepkiler de doğurmaktadır.

Bunlara karşılık yılların yarattığı kalıplaşmış davranış ve düşünüş biçimlerinin onları bir sosyalist devrim gerçeğinden korku duymaya ittiği de hesaba katılmalıdır. Ayrıca halka üstten bakma alışkanlığı da halâ süregelmektedir.

Bu iki zıt etkenler grubunun karşılaşmasında (gittikçe yoksullaşmaları esas alınarak) memurların emekçi sınıfların mücadelesine kazanılmaları mümkündür.

Gözden kaçırılmaması gereken nokta bu kazanmanın hiçbir zaman sosyalist örgüt ve onun temeli olan emekçi sınıflarla bir özdeşleştirme anlamına gelemeyeceğidir. Bu zemin üzerinde yeri geldikçe ve çıkarlar birleştikçe somut güçbirliği eylemleri vazgeçilemiyecek taktiklerdir. Türkiye'de sosyalist iktidar stratejisi çizilirken yoksullaşan memur tabakalarının işçi sınıfı ideolojisine yaklaşabileceği ve komprador kapitalist iktidarlara duyulan üst yapısal tepkilerinde buna ilâve olarak emekçi sınıflar iktidarına duyacakları ürküntüyü azaltacağı düşünülmelidir. Emekçi sınıflar iktidarının memurlar meselesindeki tutumu da gittikçe kesinlik kazanan formüller şeklinde ortaya konulmalıdır. Memurlar emekçi sınıflar iktidarının bu hastalıklı bünyede bir taze kan gibi dolaşarak sosyalist Türkiye'yi kurması esnasında hem kendilerinden çok şey isteneceğini hem de sosyalist alt yapının meyveleri ile birlikte kendilerine çok şey verileceğini bilmelidirler.

Emekçi sınıflar iktidarı memurları uyuşturmaya onları soygun düzeninin aleti olmaya sevkeden komprador - kapitalist iktidarların tamamen aksine yaratacağı kalkınma ortamı içinde memurların bütün güçleri ile seferber olmalarını isteyecek ve o zaman başarının ölçüsünü yöneticilerin dalkavukluğunda sivrilmek değil fakat topluma yarar sağlamak tayin edecektir. Arkasız yoksul memurlar piyasa ağalarının, tefecilerin ve bunların tepesindeki emperyalizmin kölesi olmaktan kurtulacaklardır. Sosyalizmin aydınlığı ve işçi sınıfının uyanık iktidar öncülüğü Türkiye'yi olduğu gibi memurları da adım adım toplu güvenlik ve toplu kalkınma rahatına kavuşturacaktır.

Şimdinin soygunculara gittikçe prim veren düzenine bakarak ne ümitlerini boşa bağlamalı ne de tümden ümitsizliğe kapılmalıdırlar.

*Türkiye'de, hayatlarını alınlarının te*riyle kazananların çilelerinin biteceği günler çok uzak değildir.

---

(1) Ankara Hukuk Fakültesinden Dr. Yıldırım Uler'in araştırması.

(2) 18 Şubat 1969 tarihli Ant dergisinde yayınlanan Hilmi Özgen'in araştırmasından yararlanılmıştır.

SOSYALİST DE[...]

NASIL TANIMLA[...]

KENAN SOMER

NOT: Bütün bu dönemdeki yazılarda, geçiş döneminin sosyalist devrimi [illegible] görüşü: Gotha Programının Eleştirisi'nde [illegible] temeli olan görüş çerçevesinde [illegible] Pratikte, barışçı (ve demokratik) geçiş, [illegible] yaklaşımı (gerçeklere dayanmayan [illegible]) [illegible] olarak [illegible] (3 KASIM 1982) K.S.—

TASVİRCİLİĞİN YETERSİZLİĞİ ÜZERİNE

Marksist devrim anlayışı, maddeci tarih görüşüne dayanır. Maddeci tarih görüşü, devrim anlayışı açısından, çok şematik bir biçimde, şöyle özetlenebilir :

«Üretim güçleriyle üretim ilişkileri, birarada, üretim biçimi denilen bütünü teşkil ederler. Üretim biçimi, toplumun iktisadî temelidir. Bu bütün içindeki en hareketli unsur, üretim güçleridir. Üretim güçlerindeki değişmeler, üretim ilişkilerinde yansıyarak, toplumsal gelişmeyi şartlandırırlar. Ama üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki bağlılık tek yönlü değildir. Üretim ilişkilerindeki değişiklikler de, üretim güçleri üzerinde etkili olurlar. Örneğin, üretim güçleri, ancak üretim ilişkileri kendi durumlarına uygun düştüğü zaman ve uygun düştüğü sürece gelişebilir. Böylece, üretim güçlerinin gelişmesinin belirli bir aşamasında, *mevcut üretim ilişkileri*, bu güçlerin gelişmesi için çok dar bir çerçeve haline gelir, ve bu ikisi arasında bir çatışma başlar. Üretim araçları *üzerinde özel mülkiyete* ve insanın insan tarafından sömürülmesine dayanan bütün toplumlarda, üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasında meydana gelen bu *çelişme siyasal* plânda, kendini sınıf mücadeleleri aracıyla gösterir. Toplumsal gelişmenin belirli bir evresinde, çelişme karşıtlığa dönüşür, ve bu karşıtlık, devrimci bir biçimde çözümlenir. Yani, günü geçmiş üretim ilişkilerinin, yerlerini, üretim güçlerindeki gelişme aşamasına daha uygun düşen yeni üretim ilişkilerine bırakmaları için, siyasal plânda, ekonomiyi yeniden - düzenlemek oreğiyle, yeni bir toplumsal sınıf, yönetimi eline alır. (Maddeci tarih görüşünün daha geniş bir özeti için, Mehmet Selik arkadaşın, EMEK'in geçen sayısında yayınlanan yazısına bakınız.)

Bu görüşe dayanarak, sosyalist devrimi, çok genel bir şekilde, kapitalizmin ortadan kalkması ve sosyalizmin kurulması sonucunu veren siyasî ve iktisadî dönüşümlerin bütünü olarak tanımlamak mümkündür.

Böylece, sosyalist devrim, sosyalizmin maddî şartlarının olgunlaşması **temeli** üzerinde, siyasî devrimle, yani kapitalistlerin iktidarı yerine emekçilerin iktidarının kurulmasıyla **başlayan**, ve sosyalizmin siyasî ve iktisadî unsurlarının bütününü kaplayan bir **süreç** şeklinde tanımlanmış olur.

Aslında bu, sosyalist devrimi tarihte görülen bütün devrimlerdeki ortak çizgiye göre tanımlayan, son derecede genel nitelikte bilimsel bir soyutlamanın tekrarından başka bir *şey değildir. Açıklayıcı olmak*tan çok, **tasvir edici** bir karakter taşır. Ve en önemlisi, çeşitli tipteki devrimlerin ayırdedici özelliklerini gözden saklamak *sonucunu verebilir*. Özellikle sosyalist devrimin, daha önceki devrimlere göre, önemli bir **başkalığı** vardır. Örneğin 17. ve 18. yüzyıllarda gerçekleşen *İngiliz ve Fransız burjuva* devrimleri, kapitalist toplumsal kuruluşun maddî şartları gerçekleştikten, yani kapitalist üretim biçimi, toplumsal kuruluş içinde özgül bir ağırlık kazandıktan sonra vukubulmuş, böylece siyasî devrimle kapitalist iktisat düzeninin kurulması, esas itibariyle, çakışmıştır. Oysaki, üretim araçları üzerindeki mülkiyet şeklinin **nitelik** değiştirmesi anlamına gelen sosyalist üretim ilişkilerinin, ancak sosyalist (siyasî) devrimden sonra kurulabilmesi nedeniyle, sosyalist üretim biçimi, toplumsal kuruluş içinde, ancak sosyalist devrimden **sonra** özgül bir ağırlık kazanacak, yani siyasî devrimle sosyalist iktisat düzeninin kuruluşu, esas itibariyle, çakışmayacaktır. Ama bu durumun pratikte taşıyacağı önem, sosyalizmi gerçekleştirecek toplumdaki üretim güçlerinin, siyasî devrim anındaki gelişme düzeyine göre, farklı olacaktır. Marx'ın maddeci tarih görüşü formülasyonunda ifadesini bulan sosyalist devrim anlayışına göre, proleter devrim, ancak sosyalizmin maddî şartları olgunlaştığı, yani üretim güçleri, sosyalist iktisat düzeninin **hemen** kurulmasını mümkün kılacak derecede gelişti̇ği zaman söz konusu olabilirdi. Nitekim, Marx, Gotha Programının Eleştirisi'nde, geçiş dönemini, esas itibariyle sosyalist bir evre olarak düşünüyordu. Bu anlayış içinde, sosyalist devrimin siyasî ve iktisadî unsurlarını bir arada düşünmek, sosyalist devrimi, sosyalizmin bu iki temel unsuruna aynı ağırlığı veren bir **süreç** şeklinde tanımlamak, özellikle operasyonel yönden, büyük meseleler yaratmayabilirdi.

Ancak bu anlayışın tarihî sınırlarını gözden kaçırmamak büyük bir önem taşır.

EMPERYALİST ÇAĞIN GETİRDİĞİ DEĞİŞİKLİK ÜZERİNE

Nitekim, Marksizm, «emperyalist çağın marksizmi» haline gelinceye kadar, siyasî ve iktisadî unsurlara aynı ağırlığı veren bir süreç şeklinde ifade edilen sosyalist devrim anlayışı üzerinde, kesin ayrılıklara sebep olabilecek bir tartışma çıktığını bilmiyoruz.

Sosyalizm, emperyalist sistemin **bütünü** bakımından mümkün bir duruma geldikten sonra, kapitalizmin eşitsiz gelişmesi nedeniyle, sosyalist devrim, emperyalist sistem içinde bulunan, ama sosyalizmin maddî şartları henüz olgunlaşmamış bir ülke için söz konusu edilebilir bir hal alınca, o zamana kadar yaygın bulunan sosyalist devrim anlayışı, ortak bir anlayış olmaktan çıkmıştır. Tartışmalarda açıkça ifadesini bulmamış olmasa bile, emperyalist çağda açılan «Proleter Devrimler» dönemi, çağın somut şartlarını yansıtan yeni bir sosyalist devrim anlayışına *ağırlık kazandırmıştır*. Üretim güçleri sosyalizmi daldan düşürecek ölçüde gelişmiş bulunan ileri kapitalist ülkeler bakımından öngörülmüş klâsik *sosyalist devrim anlayışında*, esas itibariyle, kapitalist üretim biçiminden sosyalist üretim biçimine geçme sürecine

VRİMİ

AMALI

Sağcı - sosyalist teorisyenler, yani emperyalizmin sosyalist hareketi güçten düşürmekle görevli ajanları Marksist *literatürde kullanılan «proletarya diktatoryası»* teorik kavramından yararlanarak, teklif ettikleri «sosyalizm» in demokratik niteliğini, alelâde bir diktatoryanın reddi sonucuymuş gibi göstermeye çalışıyorlar. Oysa bilindiği gibi, Marksist devlet teorisinde son tahlilde her devlet bir diktatoryadır. Ve demokrasi de bir devlet şeklinden başka bir şey değildir. Marksist teoride en demokratik burjuva cumhuriyetleri de, son tahlilde, bilimsel soyutlamadan başka bir şey olmayan «burjuva diktatoryası» kavramı ile ifade edilir. Gene Marksist teoriye göre proletarya diktatoryası burjuva diktatoryasından çok daha geniş bir demokrasiyi ifade eder.

ağırlık veriliyordu. Ama «emperyalizm ve proleter devrimler çağı» nın tarihi deneyi, ilk sosyalist devrimin «iktisadi bakımdan geri» bir ülkede gerçekleşmesiyle ilgili teorik ve pratik gelişmeler, açıklayıcı bir tanımlamada, siyasi unsurun «esas yön» olarak ağırlık kazanması eğilimine güç kazandırmıştır. Artık sosyalist devrimi, siyasi devrime göre tanımlamak gerekir.

TARİH DENEYİNİN GÖSTERDİKLERİ ÜZERİNE

Tarihi deney, siyasi devrimin, marksizmin «ruhu» olduğunu göstermiştir. Tarihi deneyin gösterdiği bir başka şey de, sosyalist devrimi gerçekleştiren ülkelerin somut şartları sonucu, siyasi devrimden sonra yaşanan geçiş dönemlerinin, Marx'ın düşündüğü geçiş döneminden esas itibariyle farklı dönemler olduğudur. Marx'ın düşündüğü geçiş dönemi, daha önce de değindiğim gibi, esas itibariyle **sosyalist** bir dönemdi; sosyalizmin ilk evresiydi. Tarihi deneyin gösterdiği geçiş dönemleri ise, esas itibariyle sosyalist bir dönem değildir. Sosyalist üretim biçimi, dolayısıyla sosyalist ilişkiler, bu dönemde henüz bir özgül ağırlığa sahip değildir. Ama sosyalist iktidar tarafından, bilinçli bir şekilde kurulup geliştirilir. Geçmişten devralınan birçok demokratik görevlerin üstesinden gelinmesi gereken bu dönem, ancak sosyalist üretim biçimi özgül bir ağırlık kazanınca kapanır ve yerini, esas itibariyle **sosyalist** bir nitelik taşıyan sosyalist kuruluş dönemine bırakır. (*)

Öyleyse, tarihi deneyden önce formüle edilmesi mümkün bir anlayışla, tarihi deneyleri hesaba katan bir anlayış arasındaki farkı kavramak gerekiyor. Bunun hem teorik, hem pratik önemi var. Örneğin, önümüzdeki devrimci aşamanın niteliği üzerinde — sesli ya da sessiz bir şekilde — düşünürken, kısır tartışmalara ve düşünce bulanıklıklarına düşmemek için, sosyalist devrim derken düşünülmesi gereken şeyin açık ve seçik bir formülâsyonuna ihtiyaç duyuyoruz. Bu ihtiyaç, ortaklaşa bir çabayla karşılanabilir. Burada, ortaklaşa çabayı güçlendirecek olumlu tartışmalara kapı açmak umuduyla, bir kaç nokta üzerinde durmak istiyorum.

BAĞLILIK ve FARKLILIK ÜZERİNE

Herşeyden önce, «devrim» ve «süreç» arasındaki **bağlılık** ve **farklılık** üzerinde durmak gerekiyor. Sosyalist devrim, sosyalist toplumun gerçekleşmesi sonucunu veren siyasi ve iktisadi dönüşümlerin bütünü olarak tanımlanınca, devrim, bir süreç şeklinde düşünülmüş oluyor. Oysaki, devrim, **niteliksel** bir değişim anıdır, bir **sıçrama**dır. Süreçte ise, daha çok, ***niceliksel bir birikimdir*** söz konusu olan. Şüphesiz, nicelikle nitelik arasında, bıçakla kesilmiş gibi mutlak bir farklılık düşünmek doğru olmaz. Gerçekte, nicelikle nitelik, devrimle süreç arasında kopmaz bir bağlılık vardır. Ama bilimsel tahlil, şeylerin **esas yönünü** kavramak ve soyutlamakla mümkündür. Bu bakıma, nicelikle nitelik arasında esaslı bir ayırım yapmak mümkün ve doğru olduğu ölçüde, niteliksel bir değişim anı, bir sıçrama olarak düşünülmesi gereken devrimi, *niceliksel bir birikim* **olarak** düşünülmesi gereken süreçten ayırmak zorunlu bir şeydir : Yani, **sosyalist devrimi bir süreç olarak tanımlamamak gerekir.** Bir devrim - öncesi, ve bir devrim - sonrası sürecinden, ya da çok genel bir biçimde bir devrimci süreçten söz edilebilir. Ama, «devrim süreci» deyimi en azından, açıklık getirici bir deyim (ya da kavram) değildir.

Devrimden (yani siyasi, ya da bence sosyalist devrimden) önceki sürece, devrimci mücadele süreci denebilir. Devrimden sonraki süreç, «toplumsal devrim» adıyla da anılan (ve bence içinde gerçek devrimler, yani niteliksel sıçramalar da bulunan) bir geçiş ve kuruluş sürecidir; bu süreç içinde (ve bu süreci yer yer noktalayan *devrimler aracıyla*) **sosyalist** devrim ileri götürülür, sosyalist toplum kurulur ve geliştirilir.

Geçiş ve kuruluş sürecinin yer yer devrimlerle noktalandığını söylerken, ne düşündüğümü bir örnekle açıklamak isterim. Tarihi deneyin gösterdiği geçiş döneminin, sosyalist üretim biçimi özgül bir ağırlık kazanınca kapanan ve yerini sosyalist kuruluş dönemine bırakan bir dönem olduğunu daha önce belirtmiştim. İşte sosyalist üretim biçiminin, mevcut toplumsal kuruluş içinde özgül bir ağırlık kazandığı an, niteliksel bir değişim, bir sıçrama anı, ve bu anlamda, bir devrimdir. Bu devrim, sürekli bir oluşumu, bir süreci noktalar. Geçiş döneminde, yani sosyalist (siyasi) devrimden sonra, üretim güçleri sosyalist iktisat düzeninin esas itibariyle kurulmasını mümkün kılacak derecede gelişmiş olmaması nedeniyle, sosyalist üretim biçimi, henüz toplumsal kuruluş içindeki egemen üretim biçimi değildir. Sosyalist geçiş dönemini karakterize eden şey budur: *Sosyalist (siyasi) devrimin başarı kazandığı*, yani sosyalizmin iktidarda olduğu toplumsal kuruluş içinde, yanyana yaşayan üretim biçimlerinden, sosyalist üretim biçiminin bilinçli bir müdahaleyle geliştirildiği, ama henüz özgül bir ağırlık kazanmadığı, egemen bir duruma gelmediği dönem. İktisadi yönden bu dönemin (niceliksel) birikimi, sosyalist üretim biçimini geliştirip güçlendiren, ama niteliksel bakımdan, henüz sosyalist üretim biçiminin egemen durumunda bulunmadığı bir iktisat düzeninde meydana gelen bir birikimdir. Bu süreç, sosyalist üretim biçiminin egemen duruma gelmesinden sonra da devam eder; ama artık niteliksel bakımdan **farklı** bir düzeyde; sosyalist üretim biçiminin *egemen duruma gelmesiyle*, niteliksel bakımdan gerçekleşmiş sosyalist iktisat düzeni ortamında, bu düzeni geliştirip güçlendiren (niceliksel) bir birikim olarak.

Bu şematik açıklama, nicelik ve nitelik, süreç ve devrim gibi kavramlar arasındaki gerçek bağlılık ve farklılık üzerine ve bu bağlılık ve farklılık ilişkisi içerisinde esas yönün belirlenmesi üzerine, öyle sanıyorum ki, bir fikir verecektir. Ancak bu açıklamanın, daha çok analitik ve metodolojik bir nitelik taşıdığı *da gözden uzak tutulmamalıdır.*

ESAS YÖN ÜZERİNE

Burada bir soruyu cevaplandırmak gerekiyor : Niçin sosyalist devrim «süreç» inin esas yönü olarak, geçiş döneminin sonunu yani sosyalist üretim biçiminin egemen duruma geldiği devrim anını değil de, işçi sınıfının, müttefikleriyle birlikte, devlete ağırlığını koyduğu siyasi devrim anını alıyoruz? Neden sosyalist devrimi, siyasi devrime göre tanımlamak istiyoruz?

Çünkü tarihi deney, sosyalist devrim anlayışında, siyasi unsuru değil de, iktisadi unsuru esas yön sayma eğiliminin, bir yerde, kişiyi Marksizmin «ruhu» na karşı çıkardığını, son tahlilde işçi sınıfının devlete ağırlığını koymasına hiç de

(Sayfayı çeviriniz)

lüzum olmadan sosyalizmin gerçekleşebileceği görüşüne (ve tutumuna) götürdüğünü ortaya koymuş bulunuyor.

Bu görüş, kaynağını, 19 yüzyılın son yıllarında ortaya çıkan *revizyonizmden alır. Berns*tein, liberal çağ esas itibariyle kapandıktan sonra, kapitalizmin devrimci biçimle, yani siyasi devrimle işçi sınıfının devlete ağırlığını koyması yoluyla yenilmesinin hiç de zorunlu bir şey olmadığı sonucuna varmıştır. Kautsky, revizyonizme karşı ortodoks ve sekter görünüşlü bir mücadele açmasına rağmen, vardığı sonuç, aslında bundan farklı bir şey değildir. Kautsky'nin geliştirdiği o çok «bilimsel» ve «*ortodoks*» görünüşlü «üretim güçleri teorisi» ne göre, sosyalizm, sınıf mücadelesi ve siyasi devrime lüzum olmaksızın, toplumdaki üretim güçlerinin gelişmesinin mekanik bir sonucu olarak gerçekleşecektir. Yani aslolan, sosyalizmin siyasi unsuru değil iktisadi unsurudur.

Lenin'le 2 nci enternasyonal *teorisyenleri* arasındaki anlaşmazlığın temelinde, sosyalist devrim anlayışındaki farklılığın yattığı söylenebilir.

Sosyalist devrimin esas yönü olarak siyasi devrimi değil, iktisadi dönüşümleri görenler, aslında «kapitalizmin sosyalizme barışçı entegrasyonu» temasını işlemekten başka bir şey yapmıyorlardı. Bu tema sosyalist devrimin *barışçı* («*demokratik*») yoldan gerçekleştirilmesi meselesiyle karıştırılmamalıdır. Kapitalizmin sosyalizme barışçı yoldan bütünleşmesi düşüncesinin temeli olan şey, sosyalizmin gerçekleşme süreci içinde, işçi sınıfının devlete ağırlığını koyma sonucunu veren siyasi devrimin zorunlu bir şart olmadığıdır. Sosyalist devrimin barışçı yoldan gerçekleştirilmesi düşüncesi ise siyasi devrimin sosyalizmin zorunlu bir şartı olduğu, ama bu devrimin, ihtilâlci - olmayan, barışçı, «demokratik» yoldan başarı *sağlamasının mümkün bu*lunduğu görüşüne dayanır.

Aslında devrimci sosyalistlerle oportünistler arasındaki temel farklılık, siyasi devrim karşısındaki tutumlarındadır. Bu tutum, sosyalizmin gerçekleşme süreci içinde siyasi devrime verilen yere ve ağırlığa göre belirlenir. Sosyalist devrimi tanımlarken bu noktanın unutulmaması gerekecektir.

«DEMOKRATİK SOSYALİZM» ÜZERİNE

Son olarak, konumuzla ilgisi bakımından, «demokratik sosyalizm» kavramı (ya da «teori-si») üzerinde durulmak gerekiyor. *Son zamanlarda hatırı sa*yılır karışıklıklara sebep olan kavramlardan biri de budur. Tamamen ideolojik bir nitelik taşıyan bu kavramla ifade edilmek istenen farklı iki şeyi birbirine karıştırmaktan sakınmalıyız.

«Demokratik sosyalizm» sözü, ülkemizde, «ihtilâlci sosyalizm» in karşıtı olarak kullanılmaktadır. İhtilâlci sosyalizmden maksat, iktidarın, sosyalistler tarafından, ihtilâl yoluyla, yani siyasi ayaklanmayla ve zor kullanılarak ele geçirilmesidir. Anayasa Mahkemesinin, Anayasa'nın demokratik sosyalizme açık olduğu hükmü açıkça bu anlayışa dayanmaktadır.

Ayrıca Anayasa Mahkemesinin anlayışına ek olarak, ülkemizdeki bazı sosyalistlerin, «demokratik sosyalizm» sözüyle iktidara geçişte olduğu kadar, sosyalist toplum düzenini kurma döneminde de, demokratik ilkelere bağlı kalmak arzularını ifadeye çalıştıkları görülüyor. Bu arzunun ifade şeklinde, *gerçekleştirilmiş bulunan sosyalist* deneylere karşı «sosyalist demokrasi» açısından duyulan bazı hoşnutsuzlukları sezmek te mümkün.

Ancak sosyalistlerin herkesten çok kendilerini ilgilendirmesi gereken bazı meselelerde, örneğin *bir Anayasa Mahkemesin*den daha titiz olmaları gerekir.

Çünkü «demokratik sosyalizm» kavramı bir de emperyalist ülkelerin sağcı - sosyalistleri tarafından, çok farklı bir anlamda ve bir ideolojik mücadele silâhı olarak kullanılmaktadır. İkinci Dünya Savaşından sonra icadedilen bu demokratik sosyalizm «teori» si aslında, kapitalizmin sosyalizme barışçı entegrasyonu düşüncesinin yeni bir çeşitlenmesinden başka *bir şey değildir. Bu* «teori» emperyalist devleti sınıflar üstü bir örgüt olarak takdim eder. Bunun sonucu, emperyalist devletin mülkiyetine yani tekelci burjuvazinin kontroluna geçen her işletme, «demokratik sosyalizmin» mucidleri tarafından «sosyalist işletme» sayılır. Sosyalizmi gerçekleştirme «yolu» çok açık olduğuna göre bu teori'nin temelinde de siyasi devrimin gereksizliği düşüncesinin yattığını anlamak güç bir şey değildir.

Sağcı - sosyalist teorisyenler, yani emperyalizmin sosyalist hareketi güçten düşürmekle görevli ajanları Marksist literatürde kullanılan «Proleterya diktatoryası» teorik kavramından yararlanarak, teklif ettikleri «sosyalizm» in demokratik niteliğini, alelâde anlamda bir diktatoryanın reddi sonucuymuş gibi göstermeye çalışıyorlar. Oysa bilindiği gibi, Marksist devlet teorisinde son tahlilde her devlet bir diktatoryadır. *Ve demokrasi de bir devlet şek*linden başka bir şey değildir. Marksist teoride en demokratik burjuva cumhuriyetleri de, son tahlilde, bilimsel soyutlamadan başka bir şey olmayan «burjuva diktatoryası» kavramı ile ifade edilir. Gene Marksist teoriye göre proleterya diktatoryası burjuva diktatoryasından çok daha geniş bir demokrasiyi ifade eder. (Emek'in 5 nci sayısında yayımlanan yazıma bakınız.)

Marksist devlet teorisinin herkesçe bilinen bu ilkelerine rağmen, sağcı - *sosyalist* «teorisyenler», Marksist literatürde saf bir teorik kavram olarak kullanılan «diktatorya» terimine karşı basit bir çatışkı (antinomi) düzeyinde geliştirdikleri «demokratik - sosyalizm» düşüncesiyle aslında emperyalist devletin tekelci burjuva sınıf niteliğini korumayı gözetmekten başka bir şey yapmazlar. Bu bakıma, emperyalist ülkelerin sağcı - sosyalistlerince kullanılan «demokratik - sosyalizm» kavramının, ülkemizde bu kavrama verilen anlamın tam tersine emperyalist ülkelerdeki *tekelci burjuvazinin* sınıf mücadelesine bağlı ideolojik bir kavram olduğu, aslında hiç bir teorik değer taşımadığı ortadadır.

Bir kavramla *iki farklı* şey anlatılmak isteniyorsa, bunları birbirine karıştırmamak gerekir. Ama daha iyisi, farklı anlam, taşıyan teorik değeri şüpheli kavramlar karşısında daha titiz davranmak değil mi?

Sosyalist devrim sorunu üzerinde düşünürken, göz önünde tutulacak şeylerden biri de bu *titizlik olmalı her şeyden önce* kelimeler üzerinde anlaşmalıyız.

YENİ

M. KUTLAY

EMPERYALİZM BİR GÖLGE GİBİ İZLENMELİDİR

Emperyalizmin ekonomik ve politik yöntemleri ve bunların birbirileri ile ilişkileri, yapılan uzun vadeli hesaplar, askeri ve politik silâhların ikili kullanılışı, bunlara bağlı olarak yapılan teorik propagandalar, kısaca emperyalizmin «işleyişi», sürekli değişim içindedir. Emperyalizmi kesin olarak tasfiye edebilmek için ise, herşeyden önce, bu işleyişin her an izlenmesi gerekir.

Emperyalizm konusunda teoriye bir katkı getirebilmenin şartı, aynen Lenin'in yaptığı gibi, kapitalist kaynakları inceleyip, marksist yöntemin ve devrimci amaçların ışığında yorumlamaktır.

Ekonomik temel, toplumların içsel yapılarında sahip olduğu belirleyici etkiye, değişik toplumların birbirileri ile olan ilişkilerinde de sahip*tir; bu ilişkilerin siyasal, hukukî,* kültürel yanlarını ana çizgileriyle çizer. Yaratılan bu üst yapı da, bir yandan ekonomik temele karşı etkide bulunurken, öte yandan nisbi bir bağımsızlık içinde kendi iç diyalektiğini kurar.

O halde, emperyalizmin egemen olduğu karmaşık bir süreci açıklarken, birinci kademede ekonomik temele «otomatik atıf» yapmak yanlıştır ve bizi anlamsız sonuçlara vardırabilir. Böyle bir atıf, marksizmi anlamamanın ta kendisidir. Emperyalizmi açıklarken, *bir - iki kademeli* basit bir açıklama tarzı benimsenmemeli, olaylar bütün karmaşıklığı ve dolaylı ilişkileri ile alınmalıdır. Sözgelimi, bir tekelin geri bir ülkede kurduğu bir fabrikanın zararları, her yıl transfer ettiği dövizlere bakarak değil, tekelci *kapitalizmin bir ileri karakolu*nun daha dünyanın bir köşesine yerleşmesinden doğan etkilerle ölçülmelidir.

Demek ki, vardığımız sonucu şöyle özetliyebiliriz : **Emperyalizmi tasfiye etmek için ilk koşul, emper*yalizmi bir gölge gibi izleyerek,* ondaki değişiklikleri ilk ânında farkedebilmektir. Bu görevi yerine getirir-**

Ç A R K L A R

«Emperyalizm» teorik ve stratejik tartışmalarda bolca kullanılan, fakat ne olduğunun, nasıl işlediğinin incelenmesi için gözle görülür bir çabanın harcanmadığı sözlerden biridir. Lenin'in Sovyet Devrimi'nden önce ortaya çıkardığı kavram, o zamandan bu yana, genel teorik çalışmaların ihmal edilmesine paralel olarak tarihî bir niteliğe bürünmüş, olayların gelişimine ayak uyduramamış. Birinci Dünya Savaşı yıllarının doğruları bugünün yanlışları haline gelmiş; fakat «emperyalizm teorisi» herhangi bir geliştirmeye ihtiyaç duyulmaksızın, herşeyi açıklamakta kullanılmaya devam etmiştir.

Bugün, birkaç kişinin gerçek çabası dışında, sosyalist bilim adamlarının, emperyalizmin işleyişini ayrıntılarıyla ve bir bütün olarak açıklamaya yönelmiş bir çalışmasına rastlamak mümkün değildir. Aşağıda ilk bölümünü okuyacağınız inceleme, elbette bu eksikliği tümüyle doldurmaya kalkışmayacaktır. Yapabileceğimiz tek şey, sezinliyebildiğimiz eğilimleri belirtmek ve bir model içinde yerlerine oturtmaya çalışmaktır.

ken de salt ekonomik ya da salt siyasal yorumlardan kaçınmak, bütün diyalektik ilişkileri genel ve evrensel bir model içine yerleştirmek gerekir.

TEKELCİ KAPİTALİZMİN EN BÜYÜK DERDİ NEDİR?

Bugün emperyalizm ne haldedir? Sonuna mı gelmiştir, yoksa henüz büyüyüp serpilmekte midir?

1969 yılında emperyalizmin hâlâ büyüyüp serpildiğini söylemek her ne kadar kolay değilse de, bizzat devrimin sübjektif unsurunun — emperyalizmi ve kapitalizmi yıkacak olan emekçi sınıfların — zayıflığı dolayısıyla, emperyalizmin sonunun geldiğini iddia etmek de güçtür.

Evet, emperyalizm ardarda bunalımlara girmektedir, kurtuluş savaşları, iç ayaklanmalar, protesto gösterileri birbirini kovalamaktadır ama, bir bütün olarak emperyalist sistemin yıkılmak üzere olduğunu söylemek için daha başka delillere ihtiyacımız vardır. Oysa tekelci kapitalizm, sistemini sürdürmek için hergün yeni yöntemler geliştirmektedir.

Tekelci kapitalizm, özünden gelen bir zorunlulukla, **yayılmaya mahkûmdur.** Ayakta durabilmesi, en azından şu anda elinde bulunan alandaki egemenliğini sürdürebilmesine bağlıdır. Bu yüzden en çok korktuğu şey de, egemen olduğu alanlardaki etkisini tümüyle ortadan kaldıran sosyalist devrimlerdir.

EMPERYALİST MEKANİZMA

Emperyalizmin bugünkü işleyişindeki başlıca özellikler şöyle sıralanabilir :

1. Klâsik fonksiyonlardan olan «karşılıklı çıkarları gözetmeyen, nalıncı keseri tipi» ticaret bugün de sürmektedir.

2. Geri ülkelerin doğal kaynaklarının sömürülmesi için plântasyonların kurulmasına devam edilmektedir.

3. Başlangıçta sadece bir «sermaye taşması» olarak yer alan dış yatırım ve yardımlar, bugün yeryüzünün her noktasında emperyalizmin ileri karakollarını kurmak ve karşı - devrimleri desteklemek için yapılır olmuştur.

4. Geri ülkelerde düşük maliyetle yetiştirilen uzman ve bilim adamları, çekici ücretlerle tekelci kapitalizm tarafından kapılmakta ve geri ülkeler sadece bu yoldan, rakamlarla ölçülemeyecek kadar büyük kayıplara uğramaktadırlar.

5. Geri ülkelerin üretim yapıları çarpıklaştırılmakta ve herhangi bir mamulü kendi başlarına üretmeleri imkânsız hâle getirilmekte, başka bir deyişle, endüstriler arası içsel bağımlılık katsayıları düşük tutulmaya çalışılırken, dış ticarete bağımlılıkları arttırılmaktadır.

6. Kapitalizmin tekelleşmesi sırasında kesin birer tarım ülkesi haline getirilen sömürge ve yarı sömürgelerin sanayileşme isteklerini saptırmak için, «sanayileşme» adı altında geri tekniklerle ve küçük çaplı işletmelerde hafif sanayi ve tüketim malları kesimlerinin kurulması teşvik edilmektedir.

7. Tekelci kapitalizmin ürettiği malların «talep sigortası» olarak, geri ülke halkları, kendi koşullarına tümüyle aykırı tüketim alışkanlıklarına sahip kılınmaktadırlar.

8. Geri ülkelerde iktidarda bulunan kapitalizm - öncesi egemen sınıflar ve burjuvazinin geleneksel çalışmaları, emperyalizmin iki tarafı da soysuzlaştırmasıyla (dejenere etmesiyle) giderilmekte ve bu sınıflar bir potada eritilerek emperyalizmin isteklerine göre şekillendirilmektedirler.

9. Geri ülkelerdeki «uyutma kampanyası» na bizzat katılan tekelci kapitalizm, elindeki bütün yayın araçlarını seferber ederk, akla gelmeyecek yalanları dünyanın dört bir yanına yaymakta; sinema, edebiyat ve tiyatroyu, *dünya halklarını kendi ideolojisine* göre şartlandırmak için kullanmaktadır. (Bu eylemlerin topuna birden «beyin yıkama» diyebiliriz.)

10. Tekelci kapitalizm, kendisi kesin bir bütünleşmeye doğru yol alırken, geri ülkelerin binbir parça olması için özel bir özen göstermektedir. Bu yüzden ırkçılık, kabilecilik, tarikatçılık gibi yapay ayrımları alevlendirmekte, yoksul ülkeler arasındaki anlaşmazlıklara tırnak sürtmektedir.

11. Tekelci kapitalizm, egemen olduğu ya da etkisi altında bulunan ülkelerde, halktan kopuk orduları destekliyerek yada halktan kopmaları için çaba göstererek, devrimci hareketlere karşı silâhlı bir potansiyel yaratmaktadır. Böylece bir taşla iki kuş vurulmuş; hem silâhlı bir gerici kuvvet sağlanmış, hem de askeri malzeme üreticisi tekellerin mallarına olan talep artmış olmaktadır.

Tekelci kapitalizm için asıl tehlike, yukarda anlatılmaya çalışılan mekanizmanın bir - iki noktasının zedelenmesi ya da ortadan kalkması değil, mekanizmanın **temelinin** işlemez hale gelmesidir. Sözgelimi, geri ülkelerin doğal kaynaklarının sömürülmesi için kurulan fabrika ve petrol kuyularının millîleştirilmesi, tekelci kapitalizm için korkunç sonuçlar yaratmakta; ülkenin büyük bir hevesle giriştiği «sanayileşme» çabaları, birkaç küçük oyunla saptırılarak, kısa zamanda «hiçbir ağır sanayi malını kendi başına üretemeyen tekelci kapitalizme muhtaç bağımsız (!) bir ülke» yaratılıvermektedir.

Demek ki, tekelci kapitalizm, yukardaki küçük çarklardan birinin sakatlanması halinde, onun yerine daha ustaca yapılmış ve daha uzun süre görev yapabilecek yeni bir çarkı yerleştirebilmektedir. O halde, bu çarklardan hangisinin — ya da hangilerinin — can alıcı nokta olduğunu bulmak ve darbeyi oraya vurmak zorunludur.

Devrim ve Karşı Devrim (2)

- MİHRİ BELLİ'YE GÖRE -

M. SELİK

Geçen yazımızda Mihri Belli'nin verdiği devrim tanımı ile *sözünü ettiği devrim ve karşı - devrim* iddilarını açıklayamıyacağını göstermek amacıyla siyasal ve toplumsal devrim kavramları üzerinde durduk. Yazımızın bu kısmında yazarın bundan sonraki birkaç yazıda ele alacağımız çeşitli görüşlerini toplu halde vereceğiz. Böylece, okuyucu, bir yandan, bu görüşleri geçen yazımızdaki açıklamalarımızın ışığı altında bizzat değerlendirme imkânını bulmuş olacak, *öte yandan*, bizim söyleyeceklerimizle yazarın söylediklerini karşılaştırırken hükmünü daha sıhhatli bir şekilde verebilecektir.

II. DEVRİM, KARŞI - DEVRİM VE TÜRKİYE HAKKINDA GÖRÜŞLER

1. DEVRİM

● «... En özet biçimde ifade etmek gerekirse, bir üretim tarzından daha ileri bir üretim *tarzına geçiştir. devrim.*

● Bu saydığımız beş üretim tarzının (ilkel komünal, köleci, feodal, kapitalist ve sosyalist üretim tarzları) birinden bir sonrakine geçiş devrimdir.

● ... devrimi bir gerikı üretim tarzından bir sonrakine değil, bir üretim tarzından daha sonraki üretim tarzlarından birine geçiş diye tanımlayabiliriz.

● Devrimin bilimsel anlamı üretim tarzında değişikliktir.

● Ve üretim tarzında değişiklik de, yeni üretim tarzını kurmakta çıkarı olan sınıfın, ya da sınıfların eski üretim tarzını muhafaza etmekte çıkarı olan sınıf ya da sınıflara karşı galebesiyle olur. Devrim budur.» (Eylem).

● «... bir yerde devrim ya da karşı - devrim olup olmadığını anlamak için, mülkiyet *doğru bir kıstas sayılabilir. Bir* sürü kargaşalıktan sonra, eğer mülkiyet daha ilerici bir sınıfın eline geçmişse, o toplumda devrim olmuştur. Mülkiyet halâ eski ellerde ise, orada devrim olmamıştır. Ama biz üretim tarzının yalnız bir yönünü, üretim ilişkilerini ele almakla yetinirsek, meseleyi bütünüyle kavramış olamayız. Onun için «Devrim bir üretim tarzından daha ileri bir üretim tarzına geçiştir.» demek daha doğru o*lur*.

● Devrim, üretim tarzlarından birinden bir sonrakine, ya da, çok özel durumlarda atlamalar da olabileceğine göre, sonraki üretim tarzlarından birine geçiştir.

● Devrim üretim kuvvetlerinde meydana gelen değişikliklerin üretim ilişkilerini zorlaması sonucu, toplumdaki devrimci sınıf ya da sınıfların, statükoyu muhafaza etmekte çıkarı olan sınıf ya da sınıfların üstesinden gelmesi ve üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki çelişkiyi gidermek üzere üretim ilişkilerini, toplumsal ilişkileri yeni üretim güçlerine uygun biçimde değiştirmesidir. Bunun dışında bir toplumun biçim değiştirmesi, devrim sayılamaz.

● Tekrar edelim, devrim üretim güçlerinde meydana gelen değişikliğin toplumsal ilişkilerde *iradesini (ifadesini* olacak herhalde) bulmasıdır. Toplumun tarihi gelişme süresi içinde bir ileri adım atmasıdır, bir adım geri değil. İlkel komünal toplumdan köleliğe geçiş devrimdir; kölelik düzeninden feodal düzene geçiş devrimdir; feodal düzenden kapitalizme, kapitalizmden de sosyalizme geçiş devrimdir.» (Strateji.)

● «Bilimsel anlamıyla devrim, üretim tarzı değişikliğinden, daha geri bir üretim tarzından daha ileri bir üretim tarzına geçişten başka bir şey olamaz.

● Daha kısa bir ifadeyle devrim emekçiler yararına düzen değişikliğidir.» (Karşı - Devrim.)

«Bizde "Devrim" sözcüğü o*lur olmaz yerde, gerekli gereksiz*, gelişigüzel kullanılmıştır.» diye yakınan ve «Onun için devrim kavramına açıklık getirmekte fayda vardır.» diyen yazar yukarıya aldığımız ifadeleriyle konuya «açıklık» getirdiği kanısındadır. Fakat biz şimdilik yazarın diğer konulardaki görüşlerini saptama işimize devam edelim.

2. KARŞI - DEVRİM

● «Yukarıda sıraladığımız üretim tarzları listesinde bir üretim tarzından bir öncekine geçiş, ya da öncekilerden birine geçiş, toplumun biçim değiştirmesidir ama devrim değildir. Bunun da tarihte örnekleri vardır. Örneğin Fransa'da 18. Louis zamanının Restorasyon hareketi Büyük Fransız Dev*riminin emekçi* halka *sağladığı* bütün kazançları silip süpürmek ve derebeylik düzenini geri getirmek amacını güdüyordu ve bu yolda oldukça başarı sağlamıştı.

● Türkiye'den de bir örnek verebiliriz. 1937 nin Kemalist Türkiyesi siyasi bakımdan bağımsız bir ülke idi, emperyalizmle iktisadi ilişiği bulunmakla birlikte, emperyalizmin sömürü olanakları sınırlıydı. İşbirlikçi sermaye çevrelerinin ve feodal ağa takımının toplumdaki etkisi bugünküyle kıyaslanamıyacak ölçüde azdı. Oysa, bugünün Türkiye'si, 1968 Türkiye'si, Amerikan Emperyalizminin vesayeti altında, toplumsal hayatının her yönüne emperyalizm - işbirlikçi sermaye - *feodal ağa takımı üçlüsünün* hükmettiği bağımlı bir ülkedir. Bir değişme olmuştur ama devrim doğrultusunda değil, karşı devrim doğrultusunda bir değişme.» (Strateji.)

Yazarın Türkiye'de olduğunu iddia ettiği karşı - devrim üzerine söyledikleri bir yana bırakılırsa — biz bunları biraz sonra kaydedeceğiz — karşı - devrim için bütün söylediği bundan ibarettir.

3. BURJUVA DEMOKRATİK DEVRİM

● «Burjuva demokratik devrim, siyasi bakımdan (iktisadi *değil) eşit vatandaşlar topluluğu* olarak, ulusun varlığına engel olan feodal kalıntı olarak, dış emperyalist müdahele olarak ne varsa onların yok edilmesi *demektir. Ve ulusun* yaşadığı toprak parçasında egemen bulunması demektir. Bağımsız ve demokratik bir ülke olmak demektir.

● Burjuva demokratik devrim, bağımsızlıktır, feodalitenin yok edilmesidir o kadar.» (Eylem.)

● «Çağdaş tarih iki cins devrim kaydediyor: Demokratik devrim, sosyalist devrim. Eskiden burjuvazinin, tarih ta*rafından demokratik* devrimi yapmakla görevlendirildiği, çağda bu devrim «Burjuva Demokratik Devrim» adı takılmıştı. Bugün burjuvazi artık devrim... yapamadığından ve demokratik devrim her zaman ve her yerde anti - emperyalist nitelik taşıdığından «Milli Demokratik Devrim» terimi kullanılmaya başlanmıştır. Bu devrim emperyalizmin boyunduruğu altında bulunan ülkelerde yer almaktadır. Fonksiyonu, esas olarak sonuna kadar vardırılmış eski burjuva devriminden değişik değildir. Demokratik devrimin iki temel görevi (...) ülkeyi emperyalizmin sömürü alanı olmaktan kurtarmak ve derebeylik düzeni kalıntılarını ortadan kaldırarak vatandaşla*rın tümünü siyasi bakımdan* eşit hakları olan bir ulusun bireyleri durumuna getirmek (tir.) (Strateji.)

4. SOSYALİST DEVRİM

● «Sosyalist devrim..., kapitalist üretim tarzını ortadan kaldırmak,... üretimin kollektif niteliği ile özel mülkiyet arasındaki çelişkiyi ortadan kaldırmak ve insanın insan tarafından sömürülmesi olanağını ortadan kaldırmak, insana maddi ve manevi bakımlardan açılıp gelişme olanaklarını sağlamak, sosyalizmi kurmaktır.» (Eylem).

● «Sosyalist devrim, kapitalist düzeni değiştirmek, üretim araçlarının özel mülkiyeti ile üretimin kollektif niteliği arasındaki çelişkiye son vermek, üretim araçlarını toplumun kollektif mülkiyeti durumuna getirmek, insanın insan

tarafından sömürülmesine meydan vermeyen, insanın maddi manevi bakımlardan açılıp gelişmesi koşullarını yaratan gelişmiş toplumu kurmak, sosyalizmi gerçekleştirmek demektir.

● Sosyalist devrim, şehir ve köy proletaryasının emekçi halkın tümünün sömürücü sınıflara karşı *devrimidir.»* (Strateji).

● «(Bazıları,) sosyalist devrimi, sosyalist partinin iktidara geçmesi olarak tanımlamaktadırlar.

● Sosyalist devrim sosyalist partinin iktidara gelmesidir, tanımlanması bizi çok yanlış sonuçlara sürükleyebilir; *böyle yüzeysel tanımlamalardan* kaçınalım.» (Karşı - devrim).

5. DEVRİM VE SİYASAL İKTİDAR

● «Proletarya ikisini de yapar. Evet, proletaryanın emekçiler davasını küçük burjuvaziye teslim etmesi yanlıştır. Çelişki mi bu ikisi? Teslim edemez ve proletarya hem demokratik devrimi hem de sosyalist devrimi yapar.» (Eylem).

● «Her devrimin ana meselesi iktidar meselesidir. Kimi iktidardan uzaklaştıracaksın, kimi iktidara getireceksin meselesidir.

● Bu doğrudur ama bu doğru kavram yozlaştırılarak «burjuva demokratik devrimi burjuvazi yapar, sosyalist devrimi de emekçi sınıflar yapar» biçimine sokulmaktadır. Bu iddia kesin olarak yanlıştır, sosyalizmin bilimine aykırı gülünç bir iddiadır.

● ... bir devrim aşamasından, onu izleyen devrim aşamasına geçilip geçilmediğini, birinci aşamada hegemonyayı elinde tutan sınıfın karakteri ya da hegemonyasının süresi göstermez. Devrimin o aşamasının başarıyla sonuçlanıp sonuçlanmadığı, devrimin stratejik hedefine varıp varılmadığı gösterir.» (Strateji).

● ... burjuva demokratik devrim, devrimin birinci aşamasıdır, sosyalist devrime yolu hazırlayacak olan aşamadır. Ve burjuva demokratik devrimi gerçekleştirmeden sosyalist devrim yapamazsın.

● Ve burjuva demokratik devrimi gerçekleştirme, sonuna kadar gerçekleştirme demek, sosyalizmin eşiğine ayak basmak demektir.» (Eylem.)

● «Ben kendi hesabıma eminim ki, geniş Kemalist çevreler sosyalizmi benimseyecekler ve sosyalistlerin öncülüğünde olacaktır bu mücadele.» (Karşı - devrim.)

6. TÜRKİYE : DEVRİM ve KARŞI - DEVRİM; DEMOKRATİK DEVRİM ve SOSYALİST DEVRİM

● «Atatürk devriminin Türk ulusuna sağladığı kazançları, (başta bağımsızlık),...

● Atatürk devrimi oldu, çünkü 19. Yüzyılın yarısından *bu yana bir anti - feodal akım,* ümmetçiliğe karşı bir akım, milli bilincin yayılması akımı vardı toplumumuzda. Kurtuluş Savaşında Türk halkı çok şeyi öğrenmişti. Yobazın, padişahın ihanetini gözüyle görmüştü. Anti - feodal devrimin ortamı vardı 1920 lerde.

● ... Kemalist devrim küçük - *burjuva bürokrasisinin* hegemonyası altında gerçekleştirilmiştir.

● Üretim tarzı Kemalist Türkiye'de de kapitalizm idi, bugün de kapitalizmdir. Yalnız bir nitelik farkı vardır. Komprodor teşvik görmüyordu Kemalist Türkiye'de. Yabancının mülkiyeti olan müesseseler, demiryolları, madenler vb. devletleştiriliyordu. Bir milli - burjuvazi yaratma çabasında idiler. Bu çaba pek başarılı olmadı.

● ... Türk burjuvazisinin adına hareket eden asker - sivil aydın zümrenin önderliğinde bir kurtuluş savaşı verdiğimiz tezi var... Bu yanlıştır. Kurtuluş savaşları vekâletle yönetilmez. Türkiye'de Mustafa Kemal ve arkadaşlarına hükmedecek güçte bir burjuvazi yoktu 1919 - 23 döneminde...

● Aynı küçük burjuva bürokrasisi, bir - iki yıl sonra 1923 de İzmir İktisat kongresinde liberalizm tezini savunuyor; kapitalist yoldan kalkınmayı benimsiyor ve bir milli burjuvazi yaratma sevdasına kapılıyor. Bu büyük bir dönüş.

● Türk asıllı burjuva unsurlara imkânlar sağlamıştı kapitülasyonların kalkmasıyla; iç ticaret, devlet taahhütleri vb. gibi alanlarda.. 1924'e kadar iki milyon ermeni, iki milyon rum gitmişti memleketten. Bunların bıraktıkları iktisadi faaliyet alanları açılmıştı Türk asıllı burjuvaziye; ve bunlar bayağı bilinçli, etkili bir sınıf olarak, hesaba katılması gereken bir sınıf olarak asker - sivil aydın zümrenin karşısına çıktılar.

● ... Toprak reformu Demokratik Devrimin ilk ve en önemli görevidir. Bu birinci demokratik görevi niçin yerine getirmedi Kemalistler?

● Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye'de toprak reformunun âcil bir mesele olarak ortaya çıkmasına ve öneminin anlaşılmasına engel olan faktörler vardı : ... 1923'deki şartları düşünelim : İki milyon Rum, iki milyon Ermeni gitmiş... Türkiye'nin nüfusu aşağı yukarı 11 milyon... Toprak kıtlığı diye bir şey yok.. En münbit köyler bırakılmış gidilmiş.. Tarım meselesi daha çok çiftçiyi *cihazlandırma meselesi;* çift çubuk meselesi... Bu birinci faktör.

● İkinci faktör, dünya piyasasında düşük buğday fiyatının hâkim olması. Ve buğday 2.5 kuruşa, 3 kuruşa kadar düşüyor... Düşük buğday fiyatı, buğday satan için bir kıyımdır, ama bizim köylünün büyük *çoğunluğu buğday satmaz.* Büyük çoğunluk harmandan harmana yiyeceğini yetiştiremez ve buğday almak zorunda kalır. Düşük buğday fiyatı geniş köylü kitlelerin için (orta köylü dahil) lehte bir durumdur. Ancak çiftlik beyleri için aleyhte bir durumdur. Ve bu düşük buğdayın fiyatı iki dünya savaşı *arası dönemde* sürdü.

● Önemli bir başka faktör de, yavaş işleyen adli mekanizmadır. Adli mekanizmanın yavaş işlemesi, tarla işgallerini kolaylaştıran bir durum yaratmaktadır... Bu durum, topraksızın ya da az topraklının lehine çiftlik sahibinin aleyhine bir durumdur.

● *Tabanda bir toprak* susuzluğu yok, nüfus az, buğday fiyatı düşük, bir köylü direnmesi yok.

● Bu durumda Kemalistler toprak reformunu düşünmediler... İktisat bilselerdi, feodal ilişkiler kangrenini, duruma hâkimken, daha başlangıçta kesip atarlardı. Ve Türkiye'nin kaderi bambaşka olurdu. Toprak reformunu yapmadılar ve karşı - devrim eğiliminin kökenlerine inemediler.

● Evet 1920'lerde de, 1930 larda da karşı - devrimin kökenleri mevcut. Ama gene de bir dönüm noktası, karşı - devrimin başlangıç noktasını aramak gerek. Bu dönüm noktası bence 1942 yılıdır. Refik Saydam Hükümetinin düştüğü ve Şükrü Saraçoğlu hükümetinin iktidara geldiği tarihtir.

● 1941, 42 yılında buğday fiyatı, yıldırım hızıyla, hemen hemen on misline 90 kuruşa çıktı. Daha önce, buğday fiyatının düşüklüğü orta köylüye yoksul köylüye yarar demiştik. Bu 90 kuruşa çıkışa paralel olarak,..., köylünün tarla işgallerinden doğan davaları hızla neticelendirecek bir kanun teklif etti hükümet; ve Meclis bu kanunu kabul etti. Bu, tamamen köylü aleyhine ve çiftlik beyinin lehine bir durum yarattı... Çiftlik ağası bir - iki yıl içinde müthiş güçlendi... Büyük bir iktisadi güç haline gelen büyük toprak sahibi gücünü siyasette de hissettirdi... Karaborsacının (tüccarın - M. S.) ve Hacıağanın (büyük toprak sahibinin - M. S.) direnmesi sonucu Saydam Hükümeti düştü ve onun yerine serbest ticaretçi Şükrü Saracoğlu geldi iktidara.» (Karşı - devrim.)

● «... 46'dan (1946) bu yana olan, hiç kendimizi aldatmayalım, hiç değilse 46'dan 60'a kadar, 27 Mayıs'a kadar olan, Türkiye'de anti - kemalist karşı devrimdir.

● Ve Türkiye'de objektif şartlar bakımından 1937 de bugünkünden daha yakındı sosyalizme. 1937 de Atatürk sağken ve Türkiye bağımsızken daha yakındık sosyalizme. Sosyalizm şiarını atmak için objektif şartlar bakımından daha çok sebepler vardı 1937'de.» (Eylem.)

● «1950 de seçimle Demokrat Parti iktidara geldi. Bu geliş anti - kemalist karşı devrimin perçinlenmesidir, başka bir şey değildir... Bu, anti - kemalist karşı devrimdir.

● Türkiye'deki bugünkü düzen, asker - sivil aydın zümreden küçük burjuvazi ve bürokrasilerden iktidarı ele geçirmiş olan iş birlikçi sermaye ve büyük toprak sahipleri, feodal ağalar, mütegallibe takımının ortaklığının hegemonyası altında, Türkiye'yi emperyalist sistem içinde sömürülen bağımlı bir ülke durumunda tutmayı amaç edinen bir sömürü düzenidir. Ve bu hegemonyayı elde tutan asalak sınıfların arkasında emperyalizm vardır. Bu önemli bir düzen değişikliğidir. Karşı devrimci nitelikte bir düzen değişikliğidir.» (Karşı - devrim.)

Yazarın, sadece birinin metni 14 bin kelimeyi aşan, üç ayrı konuşmasının metinlerinden konumuzla ilgili pasajları yukarıya almış bulunuyoruz. Yazarın görüşlerini özetlemek yerine uzun uzun aktarmamızın önemli bir nedeni, tekrar tekrar zaman kaybına uğramayı önlemek, teorik hataların durmadan tekrarlanmasına mümkünse engel olmak, ve yazarın kendisinin değilse de etkisinde kalmış olanların doğruları görmelerine elimizden geldiğince yardım etmek gibi bir çabanın içinde olmamızdır.

Gelecek yazıda bu görüşleri ele alacak ve eleştireceğiz.

ÇİN KOMÜNİST

CEM EROĞUL

BİRAZ TARİH

Çin Komünist Partisi'nin (Ç. K. P.) dokuzuncu kongresi, 1 - 24 Nisan 1969 tarihleri arasında, Pekin'de, Halk Meclisi Sarayı'nda toplandı. Bu kongrenin büyük önemi, 1958'de toplanan geçen kongreden beri meydana gelen olaylar hatırlanırsa kolaylıkla anlaşılır. İki kongre arasında geçen on bir yıl, «İleriye Doğru Büyük Hamle» ile halk komünlerinin kurulmasına, Çin - Sovyet ilişkilerinin bozulmasına ve «Büyük Proleter Kültür Devrimi» ne sahne olmuştur. Bu olaylar, parti bünyesinin ciddi bir şekilde sarsılmasına ve hatta geniş ölçüde dağılmasına yol açmıştır. Özellikle, Ağustos 1966'dan beri resmen yürütülen kültür devrimi, Sovyet modeli bir örgütlenme taraftarlarını ve bürokratları tasfiye amacıyla, parti teşkilâtını hallaç pamuğu gibi atmıştır. Bir bakıma, bu kongre, partinin yeniden kuruluş kongresidir.

Dokuzuncu kongreyi daha iyi değerlendirebilmek için, partinin gelişim çizgisini ve kongrenin içinde cereyan ettiği ortamı kısaca hatırlatmak gereklidir. Ç.K.P., Temmuz 1921'de, Şanghay'da toplanan birinci kongre tarafından kurulmuştur. O tarihte yirmi sekiz yaşında olan Mao, kongreye katılan on iki kurucu üyeden biridir. İkinci kongre, Temmuz 1922'de, yine Şanghay'da toplanmıştır. Mao'nun katılmadığı bu kongre, işçi - köylü önderliğinde küçük burjuvaziyi de kapsayan bir demokratik cephe kurulmasına karar vermiş ve Sun Yat Sen'in teşkilâtı olan Kuomintang'a yanaşma çarelerini aramıştır. Haziran 1923'te, Kanton'da toplanan üçüncü kongre, Kuomintang'la ittifak kurmaya karar vermiştir. Ç.K.P.'nin, 185 üyesini temsil eden on iki delegenin aldığı bu kararla, Kuomintang ile Komintern arasında yapılan anlaşma onaylanıyor ve Kuomintang'ın önceliği kabul ediliyordu. Aynı politikayı sürdüren dördüncü kongre, Ocak 1925'te Şanghay'da toplanmıştır. Yirmi delege, partinin 980 üyesini temsil etmiştir. Bu kongrede ilk defa olarak köylü hareketinin önemine değinilmiştir.

Kongreden az sonra Sun Yat Sen'in ölmesi ile Çan Kay Şek, Kuomintang'ın başına geçmiştir. Yabancı çıkarlarla işbirliği yapan Çan Kay Şek, 12 Nisan 1927 de, Şanghay'da, Kuomintang'ın «müttefiki» olan komünistleri kitle halinde öldürtmüştür. Beşinci kongre, katliamdan on beş gün sonra, Çin'in merkez bölgesinde bulunan Hankov'da toplanmıştır. Artık partinin 57.000 üyesi vardır. Seksenbeş delegeden bir kısmı, katliama rağmen, Kuomintang ile cephe birliği siyasetinin sürdürülmesinden yanadır.

Çin'de durum gittikçe kötüleştiği için, altıncı kongre, Temmuz - Eylül 1928 'le Moskova'da toplanmıştır. Nazari olarak, partinin 40.000 üyesi vardır. Cepheciler tasfiye edilmekle beraber, yönetim, elan, temel mücadele merkezi olarak şehirleri kabul edenlerin elindedir. Komintern'ce tutulmayan Mao, hatta bir ara merkez komitesinden ihraç edilmiştir.

Ancak daha sonraki olaylar, savunduğu «köycü» çizgiye hak verdiği için, Mao, ordunun da yardımıyla yönetime tırmanacaktır. Bir dahaki kongrenin toplanmasına kadar geçen onyedi yıl, Çin'in devrimci gelişmesinde olağanüstü önem taşıyan olaylarla doludur. 1930 - 1934 arasında, Kiangsi Sovyet Cumhuriyeti kurulmuştur. Güney bölgesindeki bu devrimci cumhuriyetin Çan Kay Şek'e yenilmesinden sonra, 1934 - 1935'te kuzeye doğru «Büyük Yürüyüş» gerçekleştirilmiştir. Artık Mao'nun yönettiği komünist kuvvetlerin Yenan'a gelmesinden sonra, 1936 - 1945 arasında, Japon savaşı yürütülmüştür.

Nisan - Haziran 1945 tarihleri arasında, Yenan'da toplanan yedinci kongre, Mao'nun zafer kongresidir. 1935'ten beri fiilen başkan olan Mao, bu kongrede resmen parti başkanlığına getirilmiştir. Liu Şao Şi, ikinci başkandır. Partinin üye sayısı 1.200.000'e varmıştır. Yeni tüzük Liu Şao Şi tarafından hazırlanmıştır. Mao'nun önerdiği yeni program, «yeni demokrasi» deyiminde ifadesini bulan ve milliyetçi burjuvalarla işbirliğine dayanan bir koalisyon hükümetini öngörmektedir.

Ne var ki, Çan Kay Şek'in Amerikalılarla anlaşmasıyla, bu program yürümeyecek ve iç savaş başlayacaktır. Ve 1 Ekim 1949'da, komünistlerin iç savaşı kazanmalarıyla, sosyalist devrim gerçekleştirilecektir. İktidardan sonraki ilk kongre olan sekizinci kongre, çalışmalarını iki ayrı dönemde tamamlayabilmiştir. Eylül 1956'da Pekin'de yer alan ilk toplantısı, aynı yılın Şubat ayında yapılan S.S.C.B. Komünist Partisi Yirminci Kongresi'nin etkisi altındadır. Liberalleşme rüzgârı esmiş, kişiye tapma hafifçe kınanmış, «yüz çiçek» politikası ortaya atılmış, Sovyetler'le bağların sarsılmaz olduğu ilân edilmiş ve barış içinde bir arada yaşama ilkesi onaylanmıştır. Partinin üye sayısı 10.730.000'e yükselmiş durumdadır.

Mayıs 1958'de, yine Pekin'de, sekizinci kongrenin ikinci toplantısı yapılmıştır. Bu sefer bir sertlik havası esmektedir. Arada, Macaristan ayaklanması olmuş ve «yüz çiçek» politikası tasfiye edilmiştir. Ayrıca, revizyonizme çatılmış, fakat sadece Yugoslavya'nın adı zikredilmiştir. Siyasi raporu okuyan, elan rejimin iki numaralı adamı olan Liu Şao Şi'dir. Ancak, Lin Piao'nun yükselmesi de bu toplantıya rastlamaktadır. Lin Piao, Mayıs 1958'de, siyasi büro devamlı komitesinin yedi üyesinden biri olmuştur.

Dokuzuncu kongreyi anlayabilmek için, bundan sonraki olayları da kısaca gözden geçirmek şarttır. Sekizinci kongreden sonra, Ağustos - Eylül 1958 tarihlerinde, Formoza Boğazı çatışması olmuştur. Amerikalılarla Çinlileri karşı karşıya getiren bu buhranda Mao, Sovyetler'den beklediği desteği bulamamış ve iki ülke arasında ilk kara bulutlar kümelenmeye başlamıştır. Aralık 1958'de Liu Şao Şi, Mao'nun yerine devlet başkanı olmuştur. Halk komünlerinin beklenen başarıyı gösterememeleri, Mao'nun durumunu sarsmaktadır. 20 Haziran 1959'dan Kruşçef, Ekim 1957'de imzaladığı ve Çin'e atom bombasının verilmesini öngören anlaşmayı yırtmış ve Eylül ayında Amerikaya giderek, Camp - David'de Eisenhower'le uzun uzun konuşmuştur. Çin'de çok kötü karşılanan bu görüşmeden sonra, Sinkiang bölgesinde, ilk Sovyet - Çin sınır çatışması olmuştur. Nihayet Kruşçef, Haziran 1960'ta toplanan Romanya Komünist Partisi kongresinde Çin'i ilk defa resmen kınadıktan sonra, 16 Temmuz 1960'ta aldığı bir kararla, Çin'deki Sovyet teknisyenlerini geri çağırmış ve Sovyet teknik yardımını aniden kesmiştir. Buna, Çin'de hava şartlarının kötü gitmesi ve halk komünlerinin başarısızlığa uğraması eklenince, Çin Hükûmeti, devrimden sonra geçirdiği en buhranlı devreye girmiştir. 1961 - 62 - 63, Çin'in kara yılları olmuştur. Üstelik, bu buhran sırasında, 1962 Eylül - Ekim aylarında, Çin - Hint savaşı olmuş (1) ve bu çatışmada Moskova, Çin'in tarafını tutmadığı gibi onu açıkça kınamıştır. Bütün 1963 yılı ve 1964'ün önemli bir kısmı boyunca, Çinlilerle Sovyetler gazete sayfalarında şiddetli bir ideolojik polemik yürütmüşlerdir. Bu arada, 1963'ün Haziran - Temmuz aylarında, iki taraf dele-

PARTİSİNİN DOKUZUNCU KONGRESİ

gelreinin yaptıkları bir uzlaşma teşebbüsü tam bir başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

1964'ten itibaren Çin, büyük buhranı atlatmış ve yeniden yokuşu tırmanmaya başlamıştır. Artık teknik bakımdan kendi kendine yeterli duruma gelmiştir. 16 Ekim 1964'te, Kruşçef'in düşüşünden bir gün sonra, ilk atom bombasını patlatmış ve 14 Mayıs 1965'te bu denemeyi başarıyla tekrarlamıştır. Bundan sonra Çin, teknik ilerlemesine hızla devam etmiş ve hidrojen bombasını yapmayı başarmıştır. Batılı gözlemcilerin tahminine göre, bu sene bitmeden 9.500 kilometre menzilli ilk kıtalararası füzesini de denemiş olacaktır.

Kruşçef'in düşüşü, Sovyet - Çin anlaşmazlığını hiç hafifletmemiştir. Sınır çatışmaları artarak devam etmiş ve *nihayet, 2 Mart 1969'da, Ussuri* nehrindeki kanlı çarpışmalara varmıştır. Öte yandan, Çin, Sovyetler'in Çekoslovakya'yı işgallerine ve bir komünist partiler konferansı toplamalarına şiddetle karşı *çıkmıştır. Bugün artık, Çin ile Sovyetler* Birliği'nin ilişkileri, «düşmanca» diye nitelenebilecek bir duruma gelmiştir. Aşağıda görüleceği gibi, dokuzuncu kongrede kabul edilen siyasi rapor, Sovyet yöneticilerini *Amerikan emperyalistleriyle* aynı kefeye koymaktadır. Buna karşılık, Brejnef, Haziran 1969'da Moskova'da toplanan komünist partiler konferansında (bkz. EMEK, sayı 5.), Çin'e şiddetle saldırmış ve bu ülkenin *yöneticilerini emperyalizmle* doğrudan doğruya işbirliği yapmakla suçlamıştır. Ç.K.P.'nin dokuzuncu kongresinin içinde cereyan ettiği siyasi ortam işte kısaca budur.

LİN PİAO'NUN SİYASİ RAPORU

Nisan 1969'da, Kızıl Muhafızlar dahil toplumun bütün önemli devrimci güçlerini temsil eden 1512 delegenin katılmasıyla toplanan *dokuzuncu kongre,* geçen kongrenin aksine, sadece Mao'nun değil, Mao'nun fikirlerinin büyük bir zaferi olmuştur. Bilindiği gibi, bu zaferi hazırlayan büyük olay kültür devrimidir. Mao*izmin zaferi, iki şekilde belirmiştir.* Birincisi, bütün yönetim kademelerine Mao taraftarlarının geçmesidir. İkinci ise, partinin siyasi görüşünün ve örgütlenmesinin, Mao'nun ilkelerine dayandırılmasıdır. *Mao'nun ilkeleri, 14 Nisan'da oybirliğiyle* kabul edilen iki temel metinde toplanmıştır. Bunların biri, Lin Piao'nun sunduğu siyasi rapor, öbürü ise partinin yeni tüzüğüdür. *Dokuzuncu kongreyi incelemek* demek, aslında, bu iki belgeyi incelemek demektir.

Lin Piao'nun siyasi raporu sekiz bölüme ayrılmıştır. Birinci bölüm, «Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin Hazırlanması Hakkında» başlığını taşımaktadır. Bu bölümde özetle şöyle denmektedir: Kültür devriminin başlıca üç amacı vardır: 1) Proletarya diktatoryasını takviye etmek; 2) Kapitalizme dönüşü önlemek; 3) Sosyalizmi inşa etmek. Marx, Engels ve Lenin, proletarya diktatoryasına merkezi bir önem vermişlerdir. Özellikle Lenin, «İktidardan düşürülmekle, burjuvazinin mukavemeti on misli artar» demek suretiyle, proletarya diktatoryası aşamasında sınıf savaşının şiddetle devam edeceğini göstermiştir. Sovyet proletaryası, Lenin'in bu görüşünü titizlikle uygulamadığı için, burjuvaların güçlenmesine ve iktidarı yeniden almalarına imkân vermiştir. Bugün artık Sovyetler Birliği'nde «faşist bir burjuva diktatoryası» vardır. İşte bu tehlikeyi gördüğü içindir ki Başkan Mao, «proletarya diktatoryası altında devrime devam» teorisini ortaya atmıştır.

İkinci bölümün başlığı, «Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin Cereyanı Hakkında» dır. Burada, merkez komitesinin Ağustos 1966'da aldığı bir kararla resmen başlayan kültür devriminin sahne olduğu olaylar anlatılmaktadır. Belirtildiğine göre, ilk hamle, toprak ağalarının ve kapitalistlerin gözünde kutsal bir yer olan Pekin Operası'na yöneltilmiştir. Arkasından, Liu Şao Şi'nin kalesi, Pekin Belediyesi Parti Komitesi, ele geçirilmiştir. Bu dönemde mücadele çok şiddetli olmuştur. Nihayet, Ocak 1967'de Şanghay işçilerinin revizyonistlere karşı ayaklanmasından sonra, Mao şu direktifi vererek kültür devriminin en yüksek aşamasını başlatmıştır: «Proleter devrimciler, birleşin ve kapitalist yola giren iktidardaki partili üyelerden iktidarı alın!» Bu aşamanın özelliği, devrimci kadrolar, devrimci kitleler ve Halk Kurtuluş Ordusu, temsilcilerinin katılmasıyla her tarafta «devrim komiteleri» kurulmasıdır. Eylül 1968'de, Tibet ve Sinkiang bölgelerinde de son komitelerin kurulmasıyla, bu aşama *tamamlanmıştır.*

«Mücadele - Eleştirici - Bilinçli Dönüştürme Görevlerini Gerçekleştirme Hakkında» başlığını taşıyan üçüncü bölümde, bütün Çin'i, Mao'nun fikirlerini öğrenen bir okul haline dönüştürme gereği üzerinde durulmaktadır. Bunun somut yolu şöyle olacaktır: Fabrika, okul, vs., her ünitede ilkin bir devrim komitesi kurulacak (*teşekkül tarzı yukarıda belirtildi*); sonra kitlesel eleştiri yapılacak; bu suretle sağlam olmadıkları ortaya çıkan unsurlar yönetimden uzaklaştırılacak; makul olmayan kurallar kaldırılarak yönetim yapısı sadeleştirilecek; ve nihayet, büro memurları fiili üretime sokulacak. Bütün bunlar yapılırken de, her an, Mao'nun fikirleri göz önünde tutulacak.

Başlığı, «Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin Politikası Hakkında» olan dördüncü bölümde, esas itibariyle, siyasi taktikler anlatılmakta ve burada, devrimcilerle düşmanları arasındaki çelişki ile halkın içindeki çelişkilerin farklı yöntemlerle çözülmesi gerektiği ısrarla belirtilmektedir. Bu bölümde ayrıca, zorla itiraf ve siyasi sebeplerle adam öldürülmesi kesinlikle yasaklanmaktadır. Sadece, açık cinayet halinde failin kanunun pençesine verilmesin gerektiği söylenmektedir.

Beşinci bölümün adı, «Ülkemizde Devrimin Nihai Zaferi Hakkında» dır. Burada, onlarca yıl geçmeden nihai zaferden bahsetmenin mümkün olamayacağı ileri sürülmektedir. Raporun görüşüne göre, bir sosyalist ülkede nihai zafere ulaşılması için, bütün dünyada insanın insan tarafından sömürülmesinin son bulması gereklidir.

«Partinin Sağlamlaştırılması ve İnşası Hakkında» olan altıncı bölümde, kültür devriminin partinin takviyesi yolunda en önemli adım olduğu belirtilmekle ve sağlamlaşmanın ancak Mao'nun düşüncesiyle mümkün olabileceği ileri sürülmektedir. Ayrıca, bu bölümde, tüzükte aynen tekrarlanan ve partinin fikri temelini niteleyen şu cümle dikkati çekmektedir: «Mao Çetung'un düşüncesi, emperyalizmin bütünüyle yıkılmaya yöneldiği ve sosyalizmin dünya çapında zafere doğru ilerlediği çağın marksizm - leninizmidir.»

«Çin'in Yabancı Ülkelerle İlişkileri Hakkında» olan yedinci bölüm ayrı bir önem taşımaktadır. Bu bölümün başlıca özelliği, Sovyetler Birliği'nin A.B.D. ile tamamen aynı safta görülmesidir. Bunun bir sonucu olarak, o zamana kadar emperyalizm için yapılan tahliller ve belirtilen görüşler, aynen Sovyetler'e (asosyal -

(Sayfayı çeviriniz)

Çin Komünist Partisinin Dokuzuncu Kongresi

emperyalistler» e) uygulanmıştır. Örneğin: «Sovyet revizyonist hain takımı da kâğıttan bir kaplandır.» Diğer bir örnek, klâsik dört çelişki şemasının yeni modelidir. Bu yeni modele göre dünyaya hâkim olan başlıca dört çelişki şunlardır: 1) Baskı altındaki milletlerle emperyalizm ve sosyal - emperyalizm arasındaki çelişki; 2) Kapitalist ve revizyonist ülkelerde, proletarya - burjuvazi çelişkisi; 3) Emperyalist ve sosyal - emperyalist devletlerin kendi aralarındaki çelişkiler; 4) Sosyalist ülkelerle emperyalist ve sosyal -emperyalist ülkeler arasındaki çelişkiler. Görüldüğü gibi, sosyal - emperyalist ve revizyonist adı verilen Sovyetler Birliği ve müttefiki ülkelere, kapitalist ülkeler için yapılan tahlil aynen giydirilmektedir.

«Tüm Parti, Tüm Millet, Daha da Büyük Zaferler Kazanmak İçin Birleşiniz» başlığını taşıyan sekizinci ve son bölüm, birlik yolunda genel bir çağrı mahiyetindedir. Bu çağrının üç hedefi vardır: Ülkenin birleştirilmesi, halkın birliği, milliyetlerin birliği. Nihayet rapor, «Başkan Mao-ya, uzun, uzun ömürler!» sözleriyle son bulmaktadır.

Bölümlerinin muhtevasını kısaca belirttiğimiz raporun temel görüşü şöyle özetlenebilir: Proletarya devriminden sonra daha çok uzun müddet bir burjuva restorasyon tehlikesi olduğu için, siyasi yönetimin ve kültür işlerinin her alanında sürekli bir devrimci çaba göstermek şarttır. Bu yapılmazsa, proletarya iktidarı tehlikeye düşer ve sosyalizmin iktisadi temelini de inşa etmeye imkân kalmaz.

YENİ TÜZÜK

Ç.K.P.'nin dokuzuncu kongresinde kabul edilen ikinci önemli belge, partinin yeni tüzüğüdür. Tüzüğün bir özelliği gayet kısa olmasıdır. Ancak, 12 maddelik bu kısa metin, Mao'nun fikirlerini anlamak bakımından, siyasi rapordan da önemlidir.

Tüzüğün, genel hükümler mahiyetinde olan giriş bölümünde söylenenler özetle şunlardır: Çin Komünist Partisi, proletaryanın ileri unsurlarından kurulmuş olan ve proletarya ile devrimci kitlelerin sınıf düşmanlarına karşı verdikleri mücadeleyi yöneten, proletaryanın güçlü öncü siyasi teşkilâtıdır. Partinin teorik temeli, marksizm - leninizm - Mao-Çe-Tung'un *Düşüncesi'dir*. Başkan Mao, Çin *Devrimi'nin* büyük önderidir. Doğru yol, ona sadakatle ölçülür. Mao'nun en yakın arkadaşı olan Lin Piao, onun halefidir. Sosyalist toplum, uzun bir tarihi dönemi kapsamaktadır. Bunun başarıyla sonuçlanması, Mao'nun dediği gibi, ancak marksist sürekli devrim teorisi ve pratiği ile mümkündür.

Tüzüğün, üyelikle ilgili hükümleri şöyledir: Üyelik yaşı 18'dir. Üyelikte tercih sırası; işçi, fakir köylü, orta - fakir köylü, devrimci ordu mensubu, diğer herhangi bir devrimci eleman, şeklindedir. Üyeliğe kabul için, baş vurulan kademenin üyeler genel kurulunun kararı ve bir üst kademenin onayı gerekmektedir. Üyelerin görevleri arasında, maoizmi öğrenmekten başka, dikkati çeken iki husus vardır: 1) Meseleler *çıktıkça kitlelere danışmak; 2) Eleştiri ve* öz - eleştiride bulunmak.

Tüzüğün en ilginç bölümü, örgütlenme ilkeleri ile ilgili olanıdır. Buna göre, temel örgütlenme ilkesi demokratik merkeziyetçiliktir. Bu, somut olarak şöyle gerçekleşir: Her kademede seçimle yönetime gelinir. Yöneticiler, üye toplantılarına raporlar verirler ve ister parti içi ister parti dışı olsun, kitleleri dinlemek ve onların denetimini kabul etmek görevindedirler. Üyeler, her kademedeki yöneticileri eleştirmek ve onlara tekliflerde bulunmak hakkına sahiptirler. Kendi kademesiyle farklı görüşte olan üye, kendi görüşünü doğrudan doğruya merkez komitesine ve parti başkanına bildirebilir. Ancak bu hakların karşılığı olarak üyeler, parti disiplinine sıkı sıkıya uymak zorundadırlar. Bu disiplinin dört ilkesi vardır: Birey örgüte tabidir; azınlık çoğunluğa tabidir; alt kademe üst kademeye tabidir; bütün parti, merkez komitesine tabidir.

Bu örgütlenme ilkelerinin yanı sıra, yönetim ilkeleri şöyle sayılmıştır: 1) Birleştirilmiş önderlik; 2) Kitlelerle sıkı bağ; 3) Basit ve etkili yönetim yapısı.

Tüzüğün getirdiği örgütlenme şeması, komünist partilerin klâsik şemasına genellikle uygundur. Farklar şöyle sıralanabilir: Sekretaryanın yerinde, siyasi büro devamlı komitesi vardır. Bu komitenin üyeleri de doğrudan doğruya merkez komitesi tarafından seçilmektedir. Büyük kongre beş yılda bir toplanmaktadır. Bu süre daima değişebilmektedir.

Tüzüğün kurduğu yapının genel nitelikleri şunlardır: 1) Önderlere, olağanüstü derecede önem verilmiştir; 2) Bürokratlaşmayı önlemek üzere, kitle denetimini sağlamak etkili yöntemler getirilmiştir; 3) Bütün yapıya geniş bir esneklik hâkimdir. Tüzük, özellikle örgütlenme ilkeleri bakımından orijinal ve değerli katkılar getirmektedir. Ancak, aşağıda görüleceği gibi, kurduğu yapının önemli zaafları vardır.

Bu zaafları şöyle sıralayabiliriz: 1) Mao'nun halefi olarak Lin Piao'nun ismen zikredilmesi, parti başkanının merkez komitesi tarafından seçileceği hükmü ile çelişmektedir; 2) Kongrelerin toplanmasının daima üst kademenin kararına bağlı olması ve üyelerin arzusuyla toplantı öngörülmemesi, yöneticilerin seçimle gelmesi ilkesini oldukça anlamsızlaştırmaktadır. Zira, bu mekanizma ile seçimleri daima geri bırakmak mümkündür; 3) Merkez komitesinin dahi kendiliğinden toplanamaması ve bunun için siyasi büronun çağrısının şart olması, en üst kademe yöneticilerinin elinde aşırı yetkilerin birikmesine yol açmaktadır.

Ancak, bu önemli zaaflarına rağmen, tüzük, bürokratlaşmayı önleme azminin, belirgin bir şekilde, damgasını taşımaktadır. Getirdiği kuruluşun en önemli yanı, *kitle denetiminin ön plâna çıkarılmış* olmasıdır. Bu bakımdan Çin, proletarya diktatoryasının demokratik şekillerini araştıranların yararlanabilecekleri değerli veriler sağlamaktadır. Sovyetler Birliği ve ona bağlı ülkelerdeki bürokratlaşma eğilimi gözönünde tutulursa, bu orijinal denemenin önemi kolaylıkla takdir edilebilir.

---

(1) Çin - Hint savaşı sırasında Türkiye kamuoyu çok yanıltıldığı için burada bir açıklama yapmayı zorunlu buluyoruz. Batı ajanslarının iddialarına göre, saldırı Çin'den gelmiştir. Oysa, bir kere Çin'in, devrim idaresinin bu en kara günlerinde böyle bir maceraya atılacağını düşünmek saçmadır. İkincisi, ve daha önemlisi, Hintliler dahil iki tarafın yayınladığı ilk savaş bildirilerinde adı geçen yerler, hep Hindistan'ın sınır çizgisinin **kuzeyindedir**. Bu hesapla, Çinliler, kendi topraklarının içine doğru, gerisin geri bir *«saldırı» yı başlatmış olmaktadırlar!*

EMEK * Onbeş Günlük Sosyalist Gazete İki Haftada bir Pazartesi Günleri çıkar. Sahibi : Şaban ERİK * Genel Yayın Müdürü : Sadun AREN * Yazı İşleri Müdürü : Hüseyin ERGÜN * Yıl : 1 - Sayı 7 - Fiyatı : 150 Kuruş - 28 Temmuz 1969

Yönetim Yeri : Süleyman Sırrı Sokak 2/8 Yenişehir/ANKARA - Tel 17 05 76 * P.K. 276 Bakanlıklar/ANKARA * Abone Şartları : 13 Sayı : 12,5 TL., 26 Sayı : 25,— TL., 52 Sayı : 50,— TL. İLAN : Santimi 25,— TL. Yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir. Küçük yayın ilânları kelimesi 75 Kuruştur.

İstanbul Temsilciliği : S. Günay AKARSU Nuruosmaniye Cad. Benice Han - Cağaloğlu İstanbul * Telefon : 26 29 64 * İzmir Temsilciliği : Güner ELİÇİN, Akgerman Han 404 İZMİR * Tel : 24 986 * İstanbul Dağıtımı : Fuat BÜTE, Ankara Cad. 8 İstanbul * Tel : 27 89 49 * Dizgi ve Baskı : Baylan Basım ve Ciltevi